Ազգ
AZG armenian daily
20 ՕԳՈՍՏՈՍ 1997 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ #156 (1411)

Հայաստանի արտաքին պարտքը՝ մոտ 600 միլիոն դոլար

ԵՐԵՒԱՆ, 19 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Նախատեսվում է, որ առաջիկայում հավանաբար սեպտեմբերին կհրապարակվի երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագիրը: Ինչպես Արմենպրեսի թղթակցին հայտնեցին ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարարության պետական պարտքի կառավարման վարչությունում, փաստաթղթում, որը ներառելու է այս տարվա սոցիալ-տնտեսական իրավիճակի վերլուծությունը, բացված կլինի մինչ օրս ստացված վարկերի վերաբերյալ տեղեկատվությունը: Մանրամասն ներկայացված կլինի 1998 թ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագիրը, ինչպես նաեւ մինչեւ 2001 թ. երկրի զարգացման հեռանկարները:

Ներկայումս Հայաստանի արտաքին պարտքը միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից եւ այսպես կոչված դոնոր երկրներից (Գերմանիա, Ֆրանսիա, Նիդեռլանդներ, ԱՄՆ, Ռուսաստան, Չինաստան եւ այլն) վարկային ծրագրերով փաստացի ստացված գումարը ավելի քան 600 մլն դոլար է:

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Տեր-Պետրոսյանի այցը Մոսկվա կխորացնի հայ-ռուսական համագործակցությունը

ՀԱԿՈԲ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

Օգոստոսի 28-30-ը նախագահ Տեր-Պետրոսյանի Մոսկվա կատարելիք այցի հիմնական նպատակը Հայաստանի եւ Ռուսաստանի միջեւ բարեկամության, համագործակցության եւ փոխադարձ օգնության մասին պայմանագրի ստորագրումն է: Այս մասին երեկ լրագրողներին հայտնեց նախագահի մամուլի խոսնակ Լեւոն Զուրաբյանը, ավելացնելով, որ երկու կողմերի ստորագրմանը ներկայացվելիք փաստաթղթերի թիվը հասնում է 10-ի: Այցի ընթացքում նախատեսվում են ՀՀ նախագահի հանդիպումները ՌԴ նախագահ Ելցինի, վարչապետ Չեռնոմիրդինի, Դաշնության խորհրդի նախագահ Ստրոեւի, Պետդումայի նախագահ Սելեզնյովի, փոխվարչապետներ Չուբայսի, Նեմցովի, Սերովի, արտգործնախարար Պրիմակովի, անվտանգության խորհրդի քարտուղար Ռիբկինի, Մոսկվայի քաղաքապետ Լուժկովի, «Գազպրոմի» նախագահ Վյախիրեւի, ինչպես նաեւ Մոսկվայի գիտական մտավորականության հետ: Ըստ Զուրաբյանի, հանդիպումների ընթացքում կքննարկվեն հայ-ռուսական հարաբերությունների խորացման խնդիրներ տնտեսական, ռազմաքաղաքական, մշակութային համագործակցության ոլորտներում:

Մամուլի քարտուղարը տեղեկացրեց, թե քանի որ վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանը արդեն մեկնել է Մոսկվա հանդիպելու ՌԴ վարչապետ Չեռնոմիրդինի հետ, հետեւաբար նախագահի այցի ընթացքում հնարավոր է պատվիրակության կազմում որոշ փոփոխություն: Մամուլի խոսնակն ավելացրեց նաեւ, որ Ֆրանսիայի նախագահ Ժակ Շիրակի հրավերով Լ. Տեր-Պետրոսյանը կմասնակցի հոկտեմբերի 10-11-ը Ստրասբուրգում կայանալիք Եվրոպայի խորհրդի երկրորդ գագաթաժողովին: Ճշտվում է նաեւ Հայաստանի նախագահի Իրան կատարելիք այցի ժամկետը: Ըստ մամուլի խոսնակի, այցի հետաձգումը կապված էր Իրանում նոր կառավարության ձեւավորման անհրաժեշտության հետ:

Զուրաբյանը տեղեկացրեց նաեւ, թե անցած շաբաթվա ընթացքում նախագահն ունեցել է 35 աշխատանքային հանդիպում, ստորագրել է 15 հրամանագիր, վավերացրել կառավարության 37 որոշում: Այդ ընթացքում ստորագրման համար օրենքներ նախագահին չեն ներկայացվել:

Տես ▶ էջ [illegible]

ԱՅՑ

ՀՀ վարչապետը՝ Մոսկվայում

Երեկ վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանը աշխատանքային այցով մեկնեց Ռուսաստանի Դաշնության մայրաքաղաք: Ինչպես տեղեկացանք վարչապետի մամուլի գրասենյակից, սա վարչապետի պաշտոնում Ռոբերտ Քոչարյանի առաջին այցն է արտասահման: Մոսկվայի օդանավակայանի նախագահական սրահում վարչապետը կարճատեւ հանդիպում ունեցավ Ռուսաստանի Դաշնության կառավարության նախագահի տեղակալ Ռամազան Աբդուլատիպովի հետ: Հանդիպմանը մասնակցում էին նաեւ ՀՀ կառավարության աշխատակազմի ղեկավար, օպերատիվ հարցերի նախարար Շահեն Կարամանուկյանը, Ռուսաստանում Հայաստանի դեսպան Գագիկ Շահբազյանը, ՌԴ արտգործնախարարի առաջին տեղակալ Բորիս Պաստուխովը: Օգոստոսի 20-ին նախատեսվում են վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանի հանդիպումները ՌԴ կառավարության նախագահ Վիկտոր Չեռնոմիրդինի եւ կառավարության նախագահի տեղակալ Վալերի Սերովի հետ:

Ձերբակալված նախկին նախարարը մեղադրվում է նաեւ «հնդկական կաշվի» գործով

ԵՐԵՒԱՆ, 19 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Մամուլում արդեն հրապարակվել է, որ ձերբակալվել է նախկին թեթեւ արդյունաբերության նախկին նախարար Ռուդոլֆ Թեյմուրազյանը: Ենթադրվում էր, որ ձերբակալումը կապված է այսպես կոչված «չինական վարկի» օգտագործման խախտումների հետ: Արմենպրեսի թղթակիցը ՀՀ դատախազությունից տեղեկացավ, որ նա մեղադրվում է նաեւ «հնդկական կաշվի» գործով:

Օգոստոսի 4-ին ՀՀ դատախազության քննչական մասում քրեական գործ է հարուցվել ՀՀ ՔՕ 90-րդ հոդվածի 4-րդ մասով (գույքի հափշտակում յուրացնելու, վատնելու կամ պաշտոնական դիրքը չարաշահելու միջոցով), որի համար հիմք է հանդիսացել հետեւյալը.

1991 թ. դեկտեմբերին, ՀՀ կառավարության կարգադրությամբ, երկրաշարժի հետեւանքների վերացման հիմնադրամից 47 մլն հնդկական ռուփի է (շուրջ 1 մլն 300 հազար դոլար) վաճառվել ՀՀ նախկին թեթեւ արդյունաբերության նախարարությանը՝ Հնդկաստանից կոշիկի պատրաստի վերնամասեր ձեռք բերելու, արտադրության մեջ օգտագործելու եւ ռուբլիներով նույն հիմնադրամին փոխանցելու նպատակով:

Ծրագրվածն իրականացնելու համար նախկին նախարարության պատվերով «Լեգպրոմէքսպորտ» համամիութենական բաժնետիրական ընկերությունը պայմանագիր է կնքում հնդկական «Սիերա-Թրեյդինգ» ընկերության հետ, որի համաձայն 47 մլն ռուփու դիմաց մինչեւ 1992 թ. մայիսի վերջը պետք է Հայաստան ներկրվեր 18 մլն 800 հազար քառակուսի դեցիմետր հնդկական «շեւրո» տեսակի կաշի (ներառյալ բոլոր օժանդակ ծախսերը): 1992 թ. աշնանը ներկրվում է 13,7 մլն ռուփի արժողությամբ 5 մլն 600 հազար քառ դեցիմետրը:

Մնացած 33,3 մլն ռուփի գումարի դիմաց 13 մլն 200 հազար քառ դեցիմետրը չի ներկրվում: Մինչեւ 1993 թ. վերջը բոլոր պաշտոնական մակարդակներում մոռացության են տրվում եւ կաշին, եւ գործարքը, եւ գումարը:

1993 թ. դեկտեմբերին նախարար Ռ. Թեյմուրազյանը գրավոր համաձայնություն է տալիս «Լեգպրոմէքսպորտին», որ վերջինս արդեն 2 անգամ բանկ գնով 6 մլն 600 հազար քառ. դմ կաշին Հնդկաստանից գնի եւ առաքի Հայաստան՝ «Հայթեթեւարդյունք» համատեղ ձեռնարկությանը: Այն պետք է գար «Մադրաս-Երեւան» երթուղու ինքնաթիռով: Այստեղ սցենարը կրկին փոխվել է. ապրանքը նավով ուղարկվում է Սանկտ Պետերբուրգ, իսկ Հայաստան ներկրումը հանձնարարվում է «Կոտայք-Կոշ» ՓԲԸ-ին: 1995 թ. վերջին եւ 1996-ի սկզբին Հայաստան է բերվում միայն 4 մլն 400 հազար քառ. դմ կաշի, այն էլ անորակ եւ 80 տոկոսով ոչ պիտանի արտադրության մեջ օգտագործելու համար:

Այստեղ վերջանում է հնդկական կաշվի եւ երկրաշարժի հետեւանքների վերացման ֆոնդի ռոփսականը, որի արդյունքում ցայսօր կաշին չի ներդրվել արտադրության մեջ, իսկ պետությանը պատճառվել է շուրջ 900 հազար դոլարի վնաս:

Նախկին նախարարի եւ «շեւրո» կաշվի հետագա պատումը կլսվի Գերագույն դատարանում:

ԹԱՄԱՐ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Իրան. Տնտեսական զարգացումն առավել կարեւոր, քան նավթը

19 ՕԳՈՍՏՈՍ, RFI: Իրանի նոր նախագահ Մուհամմեդ Խաթեմին ելույթ ունենալով այսօր իր երկրի խորհրդարանում հայտարարեց, թե մտադիր է «օրենքը հարգելու ոգով» քաղաքականություն վարել եւ նպաստել, որպեսզի Իրանի կառավարության քաղաքական եւ տնտեսական որոշումները պարզ լինեն: Մուհամմեդ Խաթեմին երկրի խորհրդարանի առջեւ ճառ ասաց, որում շարադրեց իր ապագա քաղաքականության հիմնական սկզբունքները: Նոր նախագահը հայտարարեց նաեւ, որ իր հիմնական խնդիրն է համարում երկրի տնտեսության զարգացումը, քանի որ չի կարելի անվերջ հույս դնել նավթի վաճառքի վրա: Վաղ թե ուշ նավթի պաշարները կսպառվեն:

Դիսքավերի տիեզերանավը օգոստոսի 19-ին վայրէջք կատարեց Քենեդի տիեզերական կենտրոնում՝ ավարտելով մթնոլորտի ուսումնասիրությանն ուղղված 11-օրյա առաքելությունը: Դիսքավերիի վեց տիեզերագնացներ դուրս էին եկել բաց ուղեծիր:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Թուրքիայի արտգործնախարարը Բաքվում կքննարկի նավթի եւ ԼՂՀ խնդիրները

ԱՆԿԱՐԱ, 19 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ՓՐԱՆՍ ՆՅՈՒԶ-ԱՆԱՏՈԼԻԱ: Թուրքիայի արտգործնախարար Իսմայիլ Ջեմը հաջորդ շաբաթ պաշտոնական այցով կմեկնի Բաքու: Նախատեսվում է, որ նա հանդիպում կունենա հանրապետության ղեկավարության հետ եւ կքննարկի Բաքու-Ջեյհան նավթամուղի ճանապարհը, որով նախատեսվում է փոխադրել կասպյան նավթի հիմնական մասը: Վերոհիշյալից բացի, Թուրքիայի արտաքին քաղաքական գերատեսչության ղեկավարը Ադրբեջանի նախագահի եւ երկրի մյուս ղեկավարների հետ կքննարկի ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման խնդիրը եւ Թուրքիայի ու Ադրբեջանի երկկողմ տնտեսական համագործակցությունը:

ԱՄՆ-ը ստեղծում է նոր միջուկային զենքեր եւ արդիականացնում հները

19 ՕԳՈՍՏՈՍ, VOA: Վերջերս գաղտնազերծված փաստաթղթից հետեւում է, որ Միացյալ Նահանգները ստեղծում է նոր միջուկային զենքեր եւ արդիականացնում այդ զենքի հին տեսակները: Փաստաթուղթը կարողացել է հայթայթել սպառազինությունների վերահսկման խնդիրներով զբաղվող մասնավոր մի կազմակերպություն, որը եւ հրապարակել է դրանք: ԱՄՆ-ի էներգետիկայի նախարարությունը հայտարարեց, որ միջուկային զենքի մշակման եւ արդիականացման ծրագիրը չի հակասում միջուկային զենքի փորձարկումների համընդհանուր արգելքի մասին պայմանագրին, որն անցյալ տարի ստորագրեց նախագահ Քլինթոնը:

ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Բանաստեղծն ի մի է բերում հայկական սարսափի հուշերը

«Նյու Յորք թայմզը» հայկական ցեղասպանության եւ Պիտեր Բալաքյանի մասին

Այն, ինչ պատմում է «Նյու Յորք թայմզ»-ի հեղինակ Դինիթիա Սմիթը, եւ որն օրերս ուղեկցող լուսանկարներով կհայտնվի թերթի էջերում, ընդամենը մեկն է աշխարհասփյուռ բազմաթիվ ճակատագրերից, որոնց ակունքը նույնն է՝ դարասկզբի հայոց ցեղասպանությունը:

Հոդվածից քաղված մի տեղեկություն. «1994 թ. Քերոլ Եղիազարյանը հրատարակեց «Եփրատի խորովքը» վեպը մի քանի սերնդի պատմություն: Լույս տեսավ Մարկ Արաքսի գիրքը «Հորս հիշատակին»: Թատերագիր Լեոնի Այվազյանի «Ինչ հայեր» պիեսով անցյալ տարի Մանհեթենի թատրոնի ակումբում բեմ բարձրացրեց երիտասարդ ամերիկահայուհին, որի ընտանիքը հաճախ էր ընկղմվում ցեղասպանության դառը հուշերի մեջ: Կանադացի ռեժիսոր Ատոմ Էգոյանը 93 թ. նկարահանած եւ բազում մրցանակներ շահած իր «Օրացույց» ֆիլմում ներկայացնում է երիտասարդ մի լուսանկարչի, որը Հայաստան է ժամանում եկեղեցական օրացույցի համար հին եկեղեցիներ լուսանկարելու»:

Ցուցակին ավելացնենք Անրի Վեռնոյի մի քանի տարի առաջ նկարահանած «Մայրիկ» ժապավենը: Հայաստանում վերջին տարիներին ստեղծված նման որեւէ ստեղծագործության անուն կարծես թե չենք կարող ավելացնել այս ցուցակին. չկա արվեստի նման գործ կամ հուշագրություն. պատճառներն օբյեկտի՞վ են, թե՞ սուբյեկտիվ, չենք կարող ասել, բայց ավելացնենք, Դինիթիա Սմիթը գրում է, որ իր թվարկած բոլոր հեղինակների ստեղծագործությունների կենտրոնում արդարություն հաստատելու եւ ընդունել տալու փորձն է:

Եվ ահա նման եւս մի նոր պատում. մայիսին Միացյալ Նահանգներում լույս տեսավ պրոֆեսոր Պիտեր Բալաքյանի հուշագրությունը «Ճակատագրի սեւ շունը» վերնագրով:

«Հասակ առնելով Նյու Ջերսիում» «արտոնյալ մանկության անըմբռնելի քաղցրության մեջ», բանաստեղծ Պիտեր Բալաքյանը կարողացավ արվարձանային կյանքի բաղանիքի ներում զգալ իր ընտանիքի հին ու տարաշխարհիկ մշակույթը. որպես նրա սարսափելի անցյալի մութ ակնարկներ», գրում է «Նյու Յորք թայմզի» հեղինակը:

Տես ▶ էջ 3

ՀՀ սոցապ նախարարության նախաձեռնությամբ եւ կառավարության որոշմամբ ընդլայնվել է կորցրած արտոնությունների դիմաց դրամական փոխհատուցում ստացող, ինչպես նաեւ անվճար երթեւեկության իրավունքից օգտվող քաղաքացիների խմբերի շրջանակը: Անապահով խավերի սոցիալական պաշտպանության կենտրոնները:

Նորամուծություն է կատարվել նաեւ միայնակ թոշակառուներին հատկացվող դրամական փոխհատուցումներից օգտվողների ցուցակում. եթե մինչեւ հիմա այստեղ ընդգրկված էին միայնակ կենսաթոշակառուները կամ չաշխատող կենսաթոշակառուներից բաղկացած ընտանիքների անդամները փոխհատուցում են ստացել 100 հազար քաղաքացիներ: Այլ հարց է, որ ոչ բոլորն են հաշվառվել կենսաթոշակային ապահովության տարածքային կենտրոններում, ենթադրելով, թե «Փարոսի» ցուցակներում գրանցված լինելը բավարար է փոխհատուցում ստանալու համար: Փոխհատուցման միաժամանակ մի քանի խմբերի

Սեպտեմբերի 1-ից դրամական փոխհատուցումներն՝ անապահով ավելի լայն խավերի

վերաբերյալ ՀՀ օրենքներում փոփոխությունների մասին կառավարության հուլիսի 8-ի թիվ 251 որոշման մեջ փոփոխություններ մտցնելու նախագիծը, ուր հաշվի են առնված քաղաքացիների դժգոհություններն արտոնությունների եւ դրամական փոխհատուցումներ ստացողների ցուցակից դուրս մնալու առիթով, օգոստոսի 15-ի նիստում արժանացել է կառավարության հավանությանը եւ ամրագրվել որոշման տեքստով: Ըստ այդմ, ինչպես երեկ նախարարությունում կայացած ասուլիսում լրագրողներին տեղեկացրեց կենսաթոշակային վարչության պետ Հովհաննես Մաշինյանը, սեպտեմբերի 1-ից 1000-ական դրամ փոխհատուցում կստանան նաեւ տեսողության 1-ին կարգի հաշմանդամներին ուղեկցողները եւ 16 տարեկանից բարձր խուլ ու համր հաշմանդամները (մինչեւ 16 տարեկան դառնալը նրանց վճարվում են ավելի բարձր փոխհատուցումներ):

Հաջորդ փոփոխությունը վերաբերում է Հայրենական պատերազմի, այլ երկրներում պատերազմական գործողությունների եւ իհարկե, ՀՀ սահմանների պաշտպանության ընթացքում 1-ին կարգի հաշմանդամ ճանաչված անձանց: Վերջիններս կարող են խնամակալներին փոխանցել անվճար երթեւեկության իրենց իրավունքը՝ ձրի երթեւեկություն ներքաղաքային եւ միջքաղաքային ուղեւորատար փոխադրամիջոցներով, տարեկան մեկ անգամ նույնպես անվճար, երկկողմանի երթեւեկություն միջքաղաքային տրանսպորտով: Վերջին դեպքում, բացի անվճար երթեւեկության վկայականից, կպահանջվեն նաեւ կտրոնային թերթիկներ, որ հատկացնում են կենսաթոշակային ապահովության տարածքային աշխատունակ զավակներ կամ խնամակալներ չունենալու հայտարարագրի առկայությամբ, ու [illegible] 1-ից փոխհատուցում կստանան նաեւ միայնակ ապրող չաշխատող թոշակառուները, տեղեկանք ներկայացնելով չաշխատելու եւ միայնակ բնակվելու վերաբերյալ: Ժխտելով, որ չարաշահումների պատճառով հաճախ շրջանառության մեջ են դրվում «միայնակության» կեղծ տեղեկանքներ, պրն Մաշինյանը հավաստիացրեց, որ նախարարությունը հետամուտ կլինի կեղծիքներն ի հայտ բերելուն, հիմնվելով մասնավորապես քաղաքացիների հեռախոսազանգերի վրա: Առաջիկայում, նույնպես նախարարության ջանքերով, փոխհատուցումների գումարը կավելանա ամբողջ... 200 դրամով կապված էլեկտրաէներգիայի սակագների բարձրացման հետ:

Պատասխանելով հարցերին՝ վարչության պետը ժխտեց փոխհատուցումների ուշացման վարկածը նշելով, որ արդեն իսկ համապատասխանող քաղաքացիների փոխհատուցման չափի վերաբերյալ մեր հարցին ի պատասխան պրն Մաշինյանն ասաց. «Երբ քաղաքացին պահում է բոլոր արտոնությունները, բացառությամբ էլեկտրաէներգիայի անվճար օգտագործման իրավունքի, ստանում է էլեկտրաէներգիայի համար սահմանված փոխհատուցումը (1300 դրամ), հակառակ դեպքում, եթե նա բավարարում է սահմանված մի քանի խմբերի, ապա ստանում է ամենաբարձր փոխհատուցումը, որ նախատեսված է այդ խմբերի համար» (ոչ թե դրանց գումարը-Լ. Պ.):

Արժանին մատուցելով նախարարության զգայուն ուշադրությանը անապահով քաղաքացիների բողոքների նկատմամբ, հուսանք, որ կավելացվեն նաեւ կենսաթոշակների եւ փոխհատուցումների չափերը, որ, ավելորդ է ասել, շատ ու շատ հեռու են մարդկային նվազագույն պահանջները բավարարելուց:

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Պատասխան, որ չենք կարող հրապարակել

«Ազգը» միշտ էլ մեծ պատրաստակամությամբ ու պատասխանատվությամբ է վերաբերվել իր հրապարակած նյութերի պատասխաններին, փութաջանությամբ տեղ տվել դրանց, համոզված, որ ինքն անսխալական չէ, որ իր հրապարակումներում կարող են սպրդել անճշտություններ, վրիպումներ, որ իր հեղինակներից ոմանք կարող են ինչ-ինչ հարցերում հանդես բերել սուբյեկտիվիզմ:

Նույն պատրաստակամությամբ կհրապարակեինք նաեւ կապի նախարարության հարգարժան մի խումբ աշխատակիցների պատասխանը, եթե մեր ստացած 4 էջանոց գրությունը, հատկապես 2-րդ էջից սկսած, ըստ էության պատասխաներ մեր հուլիսի 30-ի համարում «Երբ ժողովրդի դժգոհությունից չվախենային, հեռախոսի վարձը 1200 դրամ կդնեին» վերնագրով «Երեւան» տեղեկատվական կենտրոնի աշխատակից Արմինե Օհանյանի ըստ էության առաջադրած հարցերին: Փոխարենը նամակի հեղինակները ընտրել են հակաճառության վատթարագույն «ժանրը» «Դու ո՞վ ես, որ ինձ քննադատում ես»: Եվ սկսել են փորփրել հոդվածի հեղինակի կենսագրությունը, փորձել այնտեղ գտնել իրենց ձեռնտու «տվյալներ»:

Հասկանալի է անշուշտ, որ պատասխանի հեղինակներին վիրավորել են հատկապես «Կապի նախարարություն, այստեղ էլ աշխատանքով չեն առնում» կամ «Նախարարության աշխատակիցներից շատերը օրվա մեծ մասը սուրճ խմելով են անցկացնում» արտահայտությունները: Սակայն այդ մեղադրանքներին կարելի էր, չէ՞, ըստ էության հերքում-պատասխան տալ, եթե դրանք ճիշտ չէին: Եվ կամ, ինչպես պատասխանի առաջին էջում է գրված, քննադատել թերթն ու հոդվածագրին, «կապ ասվածը միայն հեռախոսակապ չէ» բնույթի կոչվածներով: Բայց նրանք գնացել են վիրավորանք հասցնելու ուղիով: Դժբախտաբար:

«Ազգը» պատրաստ է հրատարակելու ցանկացած հերքում, հակաճառություն, որքան էլ որ այն դառն լինի թերթի ու նրա աշխատակիցների համար: Սակայն նման վիրավորական հարցադրումների հետ չառնչվող «պատասխաններին» չի կարող տեղ տալ:

«ԱԶԳ»

ՌԵՊԼԻԿ

Դասակարգերը Սեւան-Երեւան ավտոմայրուղու վրա

Համեմատած նախորդ տարիներին, խիստ կարծես քաջալերական երեւույթ է պարզվում այս ամառ, մանավանդ շաբաթ եւ կիրակի օրերին, Սեւան-Երեւան ավտոմայրուղու վրա՝ հանգստի գնացող ու վերադարձող ավտոմեքենաներն այնքան են շատացել, որ տեղ-տեղ խցանվում է ճանապարհը: Այնինչ ընդամենը մի քանի տարի առաջ այս ճանապարհը գրեթե դատարկ էր, երբեմն ամայի թվալու չափ աներթեւեկ:

Ի՞նչ է պատահել: Ժողովրդի կյանքի պայմաննե՞րն են բարելավվել, թե՞ Երեւանում շոգն այնքան է անտանելի, որ մարդիկ հանձն առնելով մեծամեծ զոհողություններ, փորձում են իրենց եւ ընտանիքներին գոնե մեկ-երկու օրով հեռացնել անտանելի տապից եւ հանձնվել Սեւանի զով ջրերին: Դժվար է ճշգրիտ պատասխան տալ: Սակայն առանց սոցիոլոգիական հարցում անցկացնելու կարելի է պնդել, որ եթե ընդամենը 2 տարի առաջ մարդկանց մեծ մասը չէր կարողանում անգամ նման զոհողությունների գնալ, ապա հիմա մի փոքր բարելավվել է կենսամակարդակը գոնե ժողովրդի այն հատվածի, որն ընդունակ է այս կամ այն կերպ հարմարվել պայմաններին ու փորձել ինչ-որ բանով բարեփոխել իր կյանքը:

Անշուշտ, խոսքը բնավ չի վերաբերում ազգաբնակչության մեծ մասին, որ ոչ մի հնարավորություն, անգամ զոհողության հնարավորություն չունի նման «հաճույքներ» թույլ տալ իրեն, իր երեխաներին:

Խոսքն ամենեւին չի վերաբերում նաեւ այն նեղ խավին՝ պետական պաշտոնյաներ, նրանց հովանավորությունը վայելող «բիզնեսմեններ» եւ «բիզնեսմենների» աջակցությունը վայելող իշխանավորներ, նրանց ամանից սնվող վարորդ-թիկնապահ-խորհրդականներ, ովքեր անգամ այստեղ, Սեւան-Երեւան ավտոմայրուղու վրա զանազանվում, ընդգծում են իրենց տարբերությունը մյուս համեստ խավերից: Սրանք սովորաբար արեւմտյան բազմատեսակ «Ջիպ»-երով են հանգստի գնում-գալիս, «Բիէմվե»-ներով, տարատեսակ «Մերսեդես»-ներով, կամ առնվազն սեւ-սեւ կամ ճեփ-ճերմակ «Վոլգա»-ներով ու «Նիվա»-ներով: Որպես հիմնական կանոն կամ իրավունք սրանք իրենց տիրապետության տակ են վերցրել մայրուղու ձախ՝ արագընթաց հատվածը, սուրում են կրկնակի արագությամբ, ուշադրության չարժանացնելով ճանապարհի տարբեր կետերում երթեւեկությունը հսկող բազմաթիվ ոստիկաններին: Սակայն, վերջիններս էլ նրանց «չեն նկատում», շատից, փորձառությունից հետո, եւ իրենց հերթը բախում են 2-րդ գծի ավտոմեքենաների վրա: Կարո՞ղ ես անցնել ճանապարհի առաջին գիծ, [illegible], լույսերի բաց ու խախտում ազդանշան ես տալիս՝ ազատի՛ր ճանապարհը, չե՞ս տեսնում, որ ե՛ս եմ գալիս, «Մերսեդեսով», այս ի՞նչ համարձակություն:

Այդ [illegible] մեքենաների մեջ կարեւոր տեղ են կազմում «ՊՆ» համարանիշով [illegible]: [illegible] պաշտպանության նախարարության ավտոմեքենաները: Զարմանում ես՝ այդքան շատ, փաստորեն մեքենաներն ինչի՞ն են պետք, դրանցով պատերազմի՞ պետք է գնալ: Եվ հետո՝ որտեղի՞ց են հայթայթել [illegible] վառելիքի: Համարձակվե՞լ ես առաջին գիծ անցնել՝ [illegible] ազատում ես տեղը, որ ինչ է [illegible] խախտ: Ու ճանապարհի [illegible] հետո էլ արհամարհական հայացք են գցում վրադ...

Դասակարգերը Հայաստանում եղել են նաեւ նախկինում, հատկապես համայնավարների տիրապետության: Դրանք կան նաեւ հիմա ու կլինեն հետագայում: Սակայն առնվազն այն բաներում, որոնք ստեղծված են ու հատկացված ողջ հասարակության օգտագործման ու բարօրության համար, ինչպես Սեւան-Երեւան ավտոմայրուղին է, դասակարգերի տարբերությունը, գոնե հայս օրենքի, չպետք է այդքան մեծ լինի: Դա է անհրաժեշտին: Մանավանդ եթե հայտարարում ենք, որ Հայաստանում հօրը միջին խավ է ձեւավորվելու: Իսկ միջին խավ նշանակում է ոչ միայն ազգաբնակչության մեծամասնության բարեկեցիկ կյանք, այլեւ անհավասարության բոլոր տեսակի անհիմն արտոնությունների վերացումը, անկախ դրանց տերերի ու նրանց մեքենաների գույնից, մակնիշից ու համարանիշից:

Հ. Ա.

Մանուկների անվճար բուժսպասարկումը պետք է իրական լինի

Հայաստանի հելսինկյան կոմիտեն հանդես է եկել հայտարարությամբ՝ ընդդեմ Հայաստանի իշխանությունների կողմից «Երեխայի իրավունքների մասին» ՀՀ օրենքի պահանջների կոպիտ ոտնահարման: Նշված օրենքում (հոդված 7) ՀՀ իշխանությունները օրենսդրորեն վավերացրել են հանրապետությունում յուրաքանչյուր երեխայի առողջության պահպանման իրավունքը եւ առողջապահական ծառայություններից երեխայի անվճար օգտվելու խնդրում պետության իրավաբանական պարտականությունը: ՀՀ կառավարության 15.05.97 թ. որոշմամբ ընդունված 1997 թ. առողջապահական պետծրագիրը, որով ս. թ. հուլիսի 1-ից երեխայի հիվանդանոցային եւ ամբուլատոր բժշկական օգնությունն ու սպասարկումը դարձել են վճարովի, հակասում է այդ օրենքին: Այդպիսով ոտնահարվել է «Երեխաների իրավունքների մասին» ՄԱԿ-ի հռչակագրի խտրականության բացառման սկզբունքը:

Հռչակագրի սկզբունքների համաձայն երեխա համարվում է 18 տարին չլրացած յուրաքանչյուր մարդկային էակ, որի՝ հռչակագրով նախատեսված բոլոր իրավունքները հարգելն ու ապահովելը պետության պարտքն է՝ ծնողներից ու օրինական խնամակալներից անկախ:

Հույս հայտնելով, որ ՀՀ իշխանությունները շարունակում են ճանաչել այս սկզբունքները, եւ խորապես մտահոգված սույն անօրինականության փաստով եւ դրա բարոյահոգեբանական ու սոցիալական լուրջ հետեւանքներով, հելսինկյան կոմիտեն կոչ է անում դադարեցնել հիշյալ որոշման գործադրումը, վերականգնել առողջության պահպանման երեխայի անվճար իրավունքը եւ հատուցել քաղաքացիներին պատճառած վնասը:

Ցավակցություն

«Ազգ»-ի խմբագրությունը ցավակցում է իր գործընկերոջը՝ «Մենք +» թերթի խմբագիր Մարտին Հուրիխանյանին՝ նրա սիրելի աներոջ՝ **Գրիգոր Հովհաննեսի Դանիելյանի** մահվան կապակցությամբ: Հոգեհանգիստը տեղի կունենա այսօր՝ չորեքշաբթի, ժամը 19:00-ին: Հուղարկավորությունը՝ հինգշաբթի, օգոստոսի 21-ին, ժամը 15:00-ին: Հասցեն՝ Իսրայելյան 43, բն. 54:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակվում է [illegible]
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ «Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն / 581841
Apple Macintosh համակարգչային սարքավորումը «Ազգ» թերթի
Ցրումը «Ազգին» [illegible]
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ
անդրադարձ

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Տեր-Պետրոսյանի այցը Մոսկվա կխորացնի հայ-ռուսական համագործակցությունը

Սկիզբը էջ 1

Իր հանդիպումների ընթացքում նախագահը կարեւորել է հաստատուն օտարերկրյա ներդրումների հետ կապված հարցերի համակարգիչ լիազոր մարմնի ստեղծումը։ Ըստ մամլո խոսնակի, ներդնողը անմիջապես կկապվի այդ լիազոր մարմնի հետ, որը պատասխանատու կլինի ներդրման ծրագրի իրականացման համար։

Իսկ ԱՄՆ Կոնգրեսի երկու պատվիրակությունների հետ հանդիպումների ընթացքում քննարկվել են տարածաշրջանում խաղաղության, անվտանգության եւ համագործակցության հաստատման հնարավորությունները։

Նշվել է նաեւ, որ Ադրբեջանի եւ Թուրքիայի կողմից իրականացվող շրջափակումները խոչընդոտում են Անդրկովկասյան տարածաշրջանի զարգացմանը եւ չեն նպաստում հակամարտությունների կարգավորման եւ համագործակցության մթնոլորտի ստեղծմանը։ Տեր-Պետրոսյանը նաեւ հիշեցրել է ամերիկյան կոնգրեսականներին, որ շրջափակումները առաջին բռնամական ակտերն էին շրջանում, որոնք բերեցին հակամարտությունների սրման, արժանանալով ԱՄՆ-ի Կոնգրեսի համարժեք որոշումների։

Մամուլի խոսնակը ճշգրտեց նաեւ Արմենպրեսի տարածած լրատվությունը, նշելով, որ Հայաստանն իր համաձայնությունն է տվել ռուս-ադրբեջանա-հայկական եռակողմ հանձնաժողովի աշխատանքներին, որը կուսումնասիրի ռուսական զենքի մատակարարումները Ադրբեջանին եւ Հայաստանին ԽՍՀՄ փլուզումից հետո։ Հայաստանն այդ հանձնաժողովում կներկայացնի ներքին գործերի եւ ազգային անվտանգության նախարար Սերժ Սարգսյանը։

Որպես դեսպան Ավստրիա մեկնելու իր մասին տարածվող լուրերը Լեւոն Զուրաբյանը համարեց ոչ ճիշտ եւ նշեց, որ նման որոշում ընդհանրապես չկա։ Ինչպես միշտ, լրագրողների հարցերին տրվեցին ընդհանուր-խուսափողական պատասխաններ, այդ թվում մամուլի խոսնակը իր անտեղյակությունը հայտնեց Ղարաբաղ-Հայաստան-Սփյուռք լրատվական միասնականության ապահովման նախաձեռնության վերաբերյալ, որի պատճենն ի դեպ, ուղարկվել է ՀՀ նախագահին։

Վան Բինցյանը բարձր գնահատեց հայ-չինական հարաբերությունների ներկա մակարդակը

Երեկ արտաքին գործերի նախարար Ալեքսանդր Արզումանյանն ընդունեց Չինաստանի ժողովրդական Հանրապետության ժողովրդական ներկայացուցիչների համաչինական մշտական հանձնաժողովի փոխնախագահ Վան Բինցյանի գլխավորած պատվիրակությանը։

Ինչպես տեղեկացանք արտգործնախարարությունից, հանդիպման ընթացքում նախարար Արզումանյանը նշել է, որ Հայաստանում մեծ նշանակություն է տրվում հայ-չինական հարաբերությունների զարգացմանը, երկու պետությունների միջխորհրդարանական կապերի հետագա ամրապնդմանը։ Նախարարը չինացի հյուրերին ներկայացրել է ՀՀ-ի արտաքին քաղաքականության հիմնական ուղղությունները, ինչպես նաեւ Հայաստանի դիրքորոշումը Լեռնային Ղարաբաղի խաղաղ բանակցություններում։

Փոխադարձաբար Վան Բինցյանն արտահայտել է Չինաստանի դիրքորոշումը ԼՂ-ի հակամարտության վերաբերյալ, ընդգծելով, որ Չինաստանը հակամարտության լուծումը պատկերացնում է միայն խաղաղ ճանապարհով, այն պետք է լինի արդա[illegible]ստական եւ ընդունելի հակամարտության բոլոր կողմերի համար։ Պարոն Վան Բինցյանը բարձր է գնահատել հայ-չինական հարաբերությունների ներկա մակարդակը, նշել, որ վերջին շրջանում հաճախակի դարձած փոխայցելությունները, ստորագրված երկկողմ փաստաթղթերի առկայությունը կապերի հետագա ամրապնդման վկայությունն են։

ԱՐԱՔՍ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

Եգիպտոսի դեսպանը հավատարմագրերը հանձնեց ՀՀ արտգործնախարարին

Երեկ՝ օգոստոսի 19-ին, արտգործնախարար Ալեքսանդր Արզումանյանն ընդունեց ՀՀ-ում Եգիպտոսի Արաբական Հանրապետության դեսպան Սայիդ Իհաբ Մահմուդ Սայիդին՝ հավատարմագրերի պատճենների հանձնման կապակցությամբ։

Հանդիպման ընթացքում կողմերը քննարկել են հայ-եգիպտական ներկա հարաբերությունները։ Անդրադառնալով գարնանը Եգիպտոս կատարած իր այցին, պրն Արզումանյանը գոհունակությամբ հիշեցրել է Եգիպտոսի նախագահ Հոսնի Մուբարաքի եւ արտգործնախարար Ամր Մուսայի հետ հանդիպումները։

Երկկողմ հարաբերությունների հետագա զարգացման հարցում կողմերը կարեւորել են հաղորդակցության խնդիրը, ընդգծել, որ Թուրքիայի կողմից շրջափակման պահպանումը խոչընդոտում է երկու պետությունների միջեւ ուղղակի տրանսպորտային հաղորդակցության հաստատմանը։ Դեսպան Սայիդը հույս է հայտնել, որ օդային հաղորդակցության հաստատումը կնպաստի հայ-եգիպտական տնտեսական հարաբերությունների զարգացմանը եւ խոստացել համապատասխան ջանքեր կիրառել այդ ուղղությամբ։ Դեսպանը մանրամասն ներկայացրել է իր նախորդ աշխատանքային գործունեությունը եւ նշել, որ վերջին տարիներին պաշտոնավարել է Բելգրադում որպես Եգիպտոսի Արաբական Հանրապետության գործերի ժամանակավոր հավատարմատար եւ արտահայտել իր գոհունակությունը Հայաստանում դեսպան նշանակվելու կապակցությամբ։

Նախարար Արզումանյանը ներկայացրել է Հայաստանի տնտեսական բարեփոխումների ներկա վիճակը, սեփականաշնորհման ընթացքը եւ Հայաստանի դիրքորոշումը Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության կարգավորման գործընթացում։ Շնորհավորելով դեսպանին՝ հույս է հայտնել, որ վերջինս իր պաշտոնավարության ընթացքում կնպաստի հայ-եգիպտական հարաբերությունների հետագա զարգացմանն ու ամրապնդմանը։

Ա. Ս.

Ի լուր լրագրողների

Օգոստոսի 21-ին, ժամը 13:00-ին ՄԱԿ-ի ներկայացուցչության (Կարլ Լիբկնեխտի 14) շենքում տեղի կունենա Մամուլի ազգային ակումբի «Տնտեսական ուղեծիր» ծրագրի հանդիպումը ՀՀ նախկին վարչապետ, «Ազատություն» կուսակցության նախագահ Հրանտ Բագրատյանի հետ։

ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Բանաստեղծն ի մի է բերում հայկական սարսափի հուշերը

Սկիզբը էջ 1

«Մեկ է, Բալաքյանն ամենից շատ մեծանում էր որպես արվարձանային երեխա. նրա կյանքը նշանավորվում էր մարզական շրջափուլերով. բասկետբոլ, բեյսբոլ, ֆուտբոլ,— այս ամենը բոլորովին անծանոթ էր իր ընտանիքի անցյալին։

Երբ Բալաքյանը 23 տարեկան էր, հայտնաբերեց «Դեսպան Մորգենթաուի պատմությունը»։ Հուշագրություն, որը գրել է 1913-1916 թվերին Թուրքիայում Միացյալ Նահանգների դեսպան Հենրի Մորգենթաուն։ Այստեղ նա կարդաց Թուրքիայի կառավարության կազմակերպած միլիոնից ավելի հայերի կոտորածի մասին։ Կոտրված հայելու կտորների պես հանկարծ իրար կողք դրվեցին ու ամբողջացան նրա մանկության հուշերի պատառիկները։

Հետո մորաքույրը պատմեց տատի մասին ամբողջ եղելությունը. նրա առաջին ամուսինը, ծնողները, մորաքույր-հորաքույրները, եղբայրներն ու քույրերը, զարմիկներն ու զարմուհիները ցեղասպանության զոհ էին դարձել։ Տատը առաջին ամուսնու եւ անչափահաս դուստրերի հետ առանց հաց ու ջրի, Սիրիական անապատ էր քշվել մեռնելու։ Նա այն քչերից էր, որոնք փրկվեցին մահվան երթից, [illegible] չնայած ամուսինը հետա[illegible] սպանվեց։

Բալաքյանն այժմ 46 տարեկան է [illegible] Համիլտոնի Քոլգեյթ համալսարանում անգլերենի պրոֆեսոր, գրում է «Նյու Յորք թայմզ» թերթի հեղինակը նշելով նաեւ, որ վերջինս բանաստեղծական հինգ ժողովածուների հեղինակ է եւ քննադատական աշխատություն ունի Թեոդոր Ռոթկեի մասին։

Բալաքյանն ասում է, որ մոտ 75 տարի պահանջվեց, որպեսզի հայ համայնքն ամբողջական հանրագումարի բերի իր անցյալը, դրան նպաստեցին Հոլոքոստի ուսումնասիրությունները»։

Թերթի հեղինակը ծանուցում է. «Հայկական մշակույթը 2500 տարվա արմատներ ունի Անատոլիայում եւ Կովկասում։ Հայերն աշխարհաքաղաքացի ժողովուրդ էին՝ ամուր կապված հելլենիստական աշխարհին, հայ առեւտրականները ոտքի տակ էին տալիս ամբողջ աշխարհը Չանհայից Ամստերդամ ու Հնդկաստան։ Նրանք Օսմանյան Թուրքիայի ճարտարապետներից էին։ Հրեաների եւ հույների հետ զբաղեցնում էին Օսմանյան կայսրության մտավոր եւ ֆինանսական ենթակառույցների հիմնական մասը։ Թուրքերը նրանց հալածում էին, որովհետեւ նրանք քրիստոնյա էին, առավել կրթված, ավելի հարուստ ու արեւմտացած։ Ինչպես հրեաներին, հայերին էլ շատ վայրերում արգելվում էր սեփականություն տնօրինել, ուստի հայերն ավելի շատ դառնում էին բանկիրներ, վարկատուներ, եւ հրեաների նման նրանց ատում էին։ Կոտորածից փրկվածները ցրվեցին աշխարհով մեկ, եւ այսօր հայկական սփյուռքը տարածվում է Ավստրալիայից մինչեւ Երուսաղեմ։ ԱՄՆ-ում հայերը հաստատվել են հիմնականում Կալիֆոռնիայում, եւ վերջին տարիներին Լոս Անջելեսում բազում առավել աղքատ հայ գաղթականներ հաստատվեցին նախկին Խորհրդային Միությունից։

Առաջին համաշխարհայինի սանձազերծման ժամանակ Թուրքիայի կառավարությունն ի դեմս հայերի իր անվտանգության գլխին կախված սպառնալիք եւ ռուսների համագործակցի էր տեսնում։ Որպես բնաջնջման նպատակային ծրագրի մաս, հայերն ասում են, որ հայության երկու երրորդը ոչնչացվեց, տեղահան եղավ կամ քշվեց անապատ մեռնելու։

Հայկական ցեղասպանությունը ժամանակին լայնորեն լուսաբանվել է մամուլում։ «Նյու Յորք թայմզը» 1916 թվի փետրվարի 6-ի իր համարում այսպիսի վերնագրով հոդված է զետեղել. «Ջուրը [illegible]» [illegible]։ Հաջորդ օրվա վերնագրերից մեկը ծանուցում է հայ գաղթականների մասին. օգոստոսի 21-ի համարի մի այլ վերնագիր «500 հազար սպանված», նույն էջի վրա «Կենդանի թաղվելու աղետ»։ Մինչեւ այսօր Թուրքիայի կառավարությունը վիճարկում է ցեղասպանության փաստը։ «Հայերը երկրորդում են պատմական անցքերի շուրջ ավելին իմանալուց», ասում է Վաշինգտոնում Թուրքիայի դեսպանատան խոսնակներից մեկը չկամենալով հրապարակել իր անունը։ Մենք ընդունում ենք, որ Առաջին համաշխարհայինի ավարտին ողբերգություն է տեղի ունեցել, բայց դա պատերազմական ժամանակաշրջան էր։ Թուրքիայի դիրքորոշումը եղել եւ մնում է այն, որ հայ համայնքը ապստամբել էր օսմանյան վարչակարգի դեմ, բռնելով ռուս զավթիչների կողմը։ Թուրքիայի կառավարությունն ստիպված էր միջոցներ ձեռք առնել կայսրության արեւելյան նահանգների անվտանգությունն ապահովելու համար», ասում է խոսնակը։

Այսօր Ստամբուլում եւ Արեւելյան Անատոլիայում 30 հազար հայ է մնացել։ Եվ երեք միլիոն Հայաստանում, որը չափերով պատմական Հայաստանի տասը տոկոսն է կազմում։ Մահմեդական հարեւաններով շրջապատված փոքրիկ հանրապետություն Կովկասում, որը 1988-ի երկրաշարժից հետո դեռեւս ուշքի չի եկել եւ տարածքային վեճի մեջ է ներքաշված Ադրբեջանի հետ։ ԱՄՆ-ում մոտ մեկ միլիոն հայ է բնակվում, 80 հազար Կանադայում։ Տարիներ ի վեր հայկական խմբավորումները Թուրքիայի կառավարությանը մեղադրում են ցեղասպանությունը ճանաչելուց հրաժարվելու եւ ԱՄՆ-ին Թուրքիայում ռազմավարական շահեր ունենալու պատճառով վերջինիս վրա ճնշումը մեղմացնելու համար։ Հայկական խմբավորումները պնդում են, որ 1935 թվին Թուրքիայի կառավարությունն է [illegible]գրել Մետրո Գոլդվին Մայեր կինոստուդիայում «Մուսա լեռան 40 օրը» ֆիլմի նկարահանումները։ Տասնամյակներ անց, շատ հայեր պնդում են, որ Թուրքիայի կառավարությունը հաջող կերպով միջնորդական աշխատանք է տարել Ռեյգանի ու Բուշի վարչակազմերի հետ կանխելով կոնգրեսական այնպիսի բանաձեւերի ընդունումը, որոնք վերաբերում են հայերի կոտորածին»։ (Ավելացնենք, որ վարչակազմը եղեռնի տարելիցի առիթով իր դիմումներում խուսափում է ցեղասպանություն բնորոշման գործածումից օգտվելով կոտորած կամ զանգվածային ջարդ բնորոշումներից)։

Պիտեր Բալաքյան

Վերադառնանք Բալաքյաններին։ «Շատ հայեր բարգավաճեցին, կրթություն ստացան եւ հեշտորեն ձուլվեցին ամերիկյան կյանքին», գրում է Դինիթիա Սմիթը՝ շարունակելով։ Բալաքյանի մորական տատը Նաֆինան, Դիարբեքիրի մեծահարուստ վաճառականների Արույանների ընտանիքից էր, այսօր նրա մորական կողմը հագուստի արտադրության մեջ է ներգրավված։ Նաֆինա Արույանը իր երկու անչափահաս դուստրերի հետ ԱՄՆ է գաղթել 1920 թվին։ Նրա երկրորդ ամուսինը Պետրոսը, որի ընտանիքը [illegible] անցյալում մեծահարուստ [illegible] էր զբաղվում։ Նյու Ջեր[illegible] հետագայում դերձակ[illegible]։ Հորական կողմը [illegible] բժիշկներ են, [illegible] կանանց մի խումբ, մտավորականներ։ Բալաքյանի հորաքույրներից մեկը Նոնան «Նյու Յորք թայմզ Բուք Ռեվյուի» հաստիքային խմբագիր էր եւ քննադատ։ Մյուս հորաքույրը ֆրանսիական սյուրռեալիզմի մասնագետ էր։ Հորաքույրն էր նրան ծանոթացրել ամերիկյան գրող Վիլյամ Սարոյանի հետ։

Վաղ մանկությունից էր Բալաքյանի մորական տատը շրջադարձային դեմք եղել նրա կյանքում։ Նա տատիկ էր, որը ծխամորճ էր ծխում եւ ոչինչ ավելի չէր սիրում, քան թոռան հետ հեռուստացույցով յանկիական խաղեր նայելը։ Մահից հետո Բալաքյանը նրա մասին բանաստեղծություններ գրեց։ Ավելի ուշ Բալաքյանը, որը փիլիսոփայության դոկտորի կոչում էր ստացել Բրաուն համալսարանում, բարգմանեց Սիամանթոյի գործերից, շարք, որը ոգեշնչել էր նրա հորական պապը՝ բժիշկ Տիրան Բալաքյանը, վերջինս 1909-ի զանգվածային ջարդերից տուժածներին էր բուժում։

Այսօր Բալաքյանն ապրում է Համիլտոնում, մասամբ հայկական ծագում ունեցող իր կնոջ Հելենի հետ։ Նրանք երկու զավակ ունեն Սոֆյան եւ Ջեյմսը։ Անցյալ տարի Բալաքյանը Հոլոքոստի խնդիրներով զբաղվող գիտնական Ռոբերտ Ջեյ Լիֆթոնի հետ բողոքագիր կազմակերպեց Պրինստոնի համալսարանում մի պրոֆեսորի աշխատանքի վերցնելու դեմ, որին ֆինանսավորում էր Թուրքիայի կառավարությունը»։

...Սա է Պիտեր Բալաքյանի պատմությունը, որն, ինչպես նշեցի, մեկն է աշխարհասփյուռ նաեւ հայաստանյան բազում ճակատագրերից։

Պատրաստեց
ՌՈՒԶԱՆ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆԸ
Հեռարձակվել է օգոստոսի 19-ին, «Ազատություն» ռադիոկայանով

ԱԶԳ

Պետական կառույցներ

Մեր կյանքի այն ոլորտներում, որտեղ պետական միջամտությունը փոքր է եղել, իսկ բնակչության պահանջարկը՝ մեծ, շուկան կարգավորող դեր խաղացել է: Այդ ոլորտներից է տրանսպորտը: Այն շարքային քաղաքացու գիտակցության մեջ նույնացվում է առօրյա փոխադրամիջոցների հետ, թեեւ ընդգրկում է ավիացիայի 8, երկաթուղու 30, ավտոճանապարհաշինական 42, «Երթուղեւորտրանսի» 10, ավտոտրանսպորտային 60, մետրոպոլիտենի 3 ձեռնարկություններ (չհաշված ավտովերանորոգման մի քանի գործարանները, ինստիտուտները): Եվ տրանսպորտի նախարարության աշխատանքի որակն էլ, բնականաբար, նույնացվում է փոխադրամիջոցների աշխատանքի, տեղափոխման վրա քաղաքացու ծախսած ժամանակի, նյարդերի ու դրամի հետ:

Վերջին մեկ տարում տրանսպորտի բնագավառում, հատկապես՝ ներքաղաքային տրանսպորտի, մեծ փոփոխություններ կատարվեցին: 1992–94 թթ. տրանսպորտային դժվարությունները փոխարինվեցին փոխադրամիջոցների բազմազանությամբ: Արագ մոռացանք ե՛ւ ոտքով քայլելը, ե՛ւ կանգառներում երկար սպասելը, ե՛ւ գնե-

Մեր նախարարությունները ներսուդրսից

Պետական ու մասնավոր շահերի խաչմերուկում

Տրանսպորտի նախարարությունն է՝ իր 69 հոգիանոց աշխատակազմով, յոթ տարվա նախարարով ու չորս փոխնախարարներով

րի հաճախակի տատանումները: Ամենաանհավանական ուղղություններով սկսեցին փոխադրամիջոցներ աշխատել (հատկապես երթուղային տաքսիներ): Սակայն այս առատության մեջ պետության, մասնավորապես՝ տրանսպորտի նախարարության դերը չկա: Ավելի ճիշտ կլինի ասել՝ այդ դերը հանգում է առաջարկ-պահանջարկ հարաբերություններին չխոչընդոտելուն: Քաղաքացին ունի տեղափոխման պահանջ, պատրաստ է վճարել, իսկ վարորդը պատրաստ է կատարել այդ ծառայությունը: Թեեւ չի կարելի ասել, որ բոլորն են վճարունակ եւ 50 կամ 100 դրամ ուղեվարձը բոլորին է մատչելի: Օրը երկու անգամ տրանսպորտից օգտվելու դեպքում ուղեւորն ամսական վճարում է 1500-3000 դրամ: Փոքր գումար չէ:

Պետությունը եւ տրանսպորտը

Բյուջեի մուտքերի դժվարություններ, հետեւաբար՝ բյուջետայինների աշխատավարձերի վճարումների ուշացումներ ունեցող մեր պետությունը վերջին ամիսներին կոշտ դիրքորոշում է դրսեւորում: Դրա մեջ կարելի է ընդգրկել սոցիալական արտոնությունների կրճատման, առողջապահության վճարովիության, քաղաքաշինական արտոնագրերի քաղաքականությունը: Իսկ տրանսպորտի բնագավառում արտոնագրման մասին որոշումը: Դեռեւս մարտի 13-ին, կառավարական համապատասխան որոշմամբ (ապա՝ ապրիլի 17-ին), մտցվեց «ավտոմոբիլային փոխադրումների ծառայություններով զբաղվելու արտոնագրման կարգը», որով մարդատար եւ բեռնատար բոլոր փոխադրումների համար մասնավոր ձեռնարկություններն ու անհատ ձեռներեցները պիտի արտոնագիր ունենան: Այս արտոնագրի ձեռք բերման համար վարորդը վճարում է 10 հազար դրամ պետական հարկ եւ մի շարք այլ գումարներ (վկայականի համար, նոտարի եւ այլն): Եվ քանի որ ավելացված արժեքի հարկի հաշվարկման նոր կարգ եւ հարկային փոփոխություններ են կատարվել, ապա այսուհետ յուրաքանչյուր ամիս ավտոմեքենայի տերը պիտի վճարի 32–50 հազար դրամ հարկ (կախված փոխադրամիջոցի տեսակից, նստատեղերի քանակից եւ տվյալ բնակավայրի աշխարհագրական դիրքից):

Արտոնագրման կարգը, որը մշակվել է նախարարությունում, բազմաթիվ թերություններ ունի: Անգամ նախարարության պաշտոնյաների կարծիքով, այն անմշակ է: Նախ, չգիտես ինչու՝ դա չի վերաբերում պետական փոխադրամիջոցներին: Թեեւ վերջիններս օրվա հասույթի որոշակի մաս միշտ էլ վճարել են եւ պարտադիր վճարում են, բայց բոլորովին այլ կարգավիճակ ունեն, քան մասնավորը: Չգիտես ինչու՝ նում արտոնագիրը տրվում է մեկ տարով (նախարարությունը տալիս է 5 տարով): Սա արվում է՝ ելնելով հիմնականում մեքենաների վիճակից: Բացի այդ, Երեւանում արտոնագիր տրվում է մրցույթի հիման վրա, որը կազմակերպելիս ելնում են «մեքենայի վիճակից, անձնակազմի պատրաստվածությունից եւ սպասարկման նվազագույն գնից»: Դիմողը կարող է նաեւ մերժվել, եթե «տեղերը սպառված են»: Այսինքն՝ տրանսպորտի բաժինը, 5–7 րոպեանոց ժամանակային միջոցը նկատի ունենալով, հաշվարկել է յուրաքանչյուր երկաթուղու թողունակությունը եւ տեղերը սահմանել՝ ելնելով դրանից: Արդյունքում, ըստ նրանց հաշվարկների, Երեւանում այսօր ուղեւորափոխադրումներ իրականացնող 3000 փոխադրամիջոցներից արտոնագիր են ստացել 1000-ը: Մարզպետարանում գտնում են, որ երեւանցի ուղեւորի պահանջները դրանք լիովին կարող են բավարարել, իսկ մնացածը «փչացնում են օդը» եւ ավելորդ կուտակումների տեղիք տալիս: Դժվար է այս փաստարկների հետ համաձայնել, քանի որ, նախ, ամենալավ կարգավորող ուժը, ի վերջո, շուկան է, իսկ այս կրճատման հետեւանքները կարող են զգացվել հետագայում, երբ հսկողությունը կուժեղանա եւ առանց արտոնագրերի մեքենաներ Երեւանում այլեւս չեն աշխատի: Իսկ մինչ այդ, չնայած որոշման կիրառման ժամկետը սահմանված էր օգոստոսի 1-ը, քաղաքում դեռեւս շարունակում են անարտոնագիր երթեւեկը:

Արտոնագրման կարգի մյուս թերությունն էլ այն է, որ հստակ արձանագրված է 20 աշխատանքային օր: Վարորդները դժգոհում են. եթե անգամ ընդամենը 10 օր ես աշխատել, հարկը պիտի ամբողջությամբ վճարես, իսկ հարկային տեսչությունում նման հարցերի կարգավորումը դյուրին գործ չէ:

Տրանսպորտը եւ վարորդը

Արտոնագրման կարգը անհանգստություն առաջացրեց հատկապես վարորդների շրջանում: Նրանք այս որոշումն ընդունեցին ընդամենը որպես պետական գանձարանը լցնելու միջոց: Տարբեր տեղերում «մուծող» վարորդները սկսեցին ըմբոստանալ: Որպես կանոն, մեքենա վարողների մեծ մասը մեքենայի սեփականատերը չէ: Նրանք օրական եկամուտի որոշակի բաժինը վճարում են մեքենայի տիրոջը, ապա մի մեծ բաժին էլ՝ «երթուղու տերերին»: Սրանք թաղի գողականներն են կամ տեղական մաֆիայի ներկայացուցիչները, որոնք երթուղու հետ կապված բոլոր պրոբլեմների լուծումը վերցնում են իրենց վրա: Դրան գումարե՛ք նաեւ չնախատեսված ծախսերը (ավտոտեսչություն, նախարարություն, հարկայինի ներկայացուցիչներ), եւ պատկերը կամբողջանա: կալվում տրանսպորտի նկատմամբ կիրառվող այս նոր քաղաքականությունից: (Ասում են՝ պրն Քոչինյանի ղեկավարելու ժամանակաշրջանի երկարելն էլ է դրանով բացատրվում. աթոռի «գինը» 5 մլրդ է նշանակված):

Ճանապարհաշինություն եւ անվտանգություն

Հայաստանի ճանապարհաշինությունը տրանսպորտի նախարարության ամենաթույլ հոգսերից է: Այստեղ եւ ընթացիկ ամենամյա նորոգման խնդիրներ կան, ե՛ւ հիմնովին նորոգման ու կառուցման: 1997-ի առաջին կիսամյակում նախատեսված 3158 մլն դրամից (սա մոտ երկու անգամ ավելի է 1996-ի համեմատ, բայց 10 անգամ քիչ, քան 90-ին) հատկացվել է ընդամենը 16 տոկոսը (500 մլն դրամ): Գումարների բացակայության պատճառով վթարային եւ առաջնահերթ նորոգման օբյեկտներից ոչ մեկում աշխատանքները սկսված չեն: Մոտ 3 մլրդ դրամ ճանապարհների նորոգման համար հատկացրել է Համաշխարհային բանկը: Տեղ-տեղ կատարվող մակերեսային նորոգումները, միաշերտ ասֆալտ փռելը չեն փրկում վիճակը: Սրան երբեմն նպաստում են նաեւ անխոհեմ վատնումները: Ասում են (մեզ չհաջողվեց լիովին ճշտել)՝ այս տարի նախարարությունը 30 մլն դոլարի ճանապարհաշինության գրանտ է ստացել, որը ծախսվել է անցուղիների նշումները թարմացնելու վրա:

Ինչ վերաբերում է անվտանգ երթեւեկությանը (հիշո՞ւմ եք խորհրդային միամսյակները), աղքատ ու բազում հոգսեր ունեցող երկրին վայել՝ մենք իսպառ մոռացել ենք այդ մասին: Թեեւ վիճակագրությունը տագնապալի է. տարեկան մոտ 450 մարդ է զոհվում ճանապարհային վթարներից: Ճանապարհները վատ վիճակում են, մեքենաները հին են, իսկ մարդիկ՝ անզգույշ: Այժմ անվտանգ երթեւեկության հնգամյա ծրագիր է մշակվում նախարարությունում, սակայն ֆինանսավորման աղբյուրը դեռ չկա: Ճանապարհների վիճակը բարելավելու ուղղությամբ 1997-ի հուլիսին որոշում է ընդունվել «Այլ պետություններում գրանցված տրանսպորտային միջոցներով Հայաստանի պետական ճանապարհներով երթեւեկելու համար վճարներ գանձելու մասին»: Մաքսատների մոտ ստեղծվող հսկիչ կետերը պետք է մարդատար մեքենաներից գանձեն 20 եւ ավելի, ավտոբուսներից 100–150 եւ բեռներ տեղափոխող մեքենաներից 200 եւ ավելի դոլար: Դժվար է ասել՝ այսօր կարգը գործո՞ւմ է, թե՞ ոչ: Մեկ այլ մտահղացում էլ կա. որոշ ճանապարհներ, կամուրջներ, թունելներ դարձնել վճարովի:

Ընդհանրապես տնտեսական ճգնաժամ ապրող երկրներում, ըստ պրն Քոչինյանի, ճանապարհաշինարարու-

Անվճար երթեւեկության վկայականներ

Այս օրերին տրանսպորտի նախարարությունը զբաղված է անվճար երթեւեկության վկայականներ բաժանելով: Ամեն օր շենքի առաջ բազմություն կա. հիմնականում ծերեր, անապահովներ, հաշմանդամներ: Նրանք հերթ են կանգնում, վկայականներ ու տեղեկանքներ ներկայացնում, իսկ եթե մերժվում են, անպայման փորձում են նախարարի մոտ մտնել («գուցե վերջինս ավելի բարի լինի, քան կարգը սահմանողները»): Երբ փորձեցի պարզել, թե ինչո՞ւ է նախարարությունը զբաղվում այդ գործով, բացատրեցին, որ ոչ մեկին չեն վստահում: Անցյալում մոտ 900 հազար անվճար երթեւեկության վկայականներ այսօր չեղյալ են հայտարարվել, տրվելու է մոտ 400 հազար (գնահ) վկայական, որոնք գործելու են տրանսպորտի բոլոր տեսակներում (բացի տաքսիներից)՝ անկախ սեփականության ձեւից:

Սակայն եթե տրանսպորտի պետական հատվածը անվճար ուղեւորներին տեղափոխելու համար պետական լրավճար է ստանում, ապա մասնավորը՝ ոչ: Ուրեմն, մի կողմից պետությունը բարձր հարկեր է դնում մասնավորի վրա, նրան չի օգնում ոչնչով, մյուս կողմից՝ այդ նույն պետությունը պարտավորեցնում է մասնակցել իր սոցիալական խնդիրների լուծմանը:

Նախարարություն

Տրանսպորտի նախարարության աշխատակազմը ամենափոքրն է նախարարությունների մեջ՝ 69 մարդ: Թեեւ ամբողջ համակարգում աշխատում է 21800 մարդ: Միջին աշխատավարձը առաջին եռամսյակում 7700 դրամ էր, երկրորդում՝ 8750: Ոչ միայն աշխատավարձի աճ կա, այլեւ՝ ընդհանուր զբաղվածության: Եթե նախորդ տարիներին անընդհատ հոսք կար համակարգից, ապա այս տարվա մարտ-հունիս ամիսներին աճի միտում է արձանագրվում:

Վերջին ութ տարում այս ոլորտում կառուցվածքային ինը փոփոխություն է կատարվել: Տարեցտարի տրանսպորտի նախարարությանն են միացել ավտոճանապարհային նախարարությունը, երկաթուղու, ավիացիայի, քաղաքային էլեկտրատրանսպորտի, մետրոպոլիտենի վարչությունները, որոնք նախկինում ինքնուրույն միավորներ էին: Այժմ դրանց մեծ մասը՝ որպես հատուկ նշանակության պետական ձեռնարկություններ, նախարարության ենթակա օղակներն են: Սակայն, չնայած նախարարի պնդումներին, թե նրանց ինքնուրույն գործելու հնարավորությունները պիտի մեծացվեն, մենք տեղեկացանք, որ օրերս մի նոր կառուցվածքային փոփոխություն է նախատեսվում: Այս անգամ «միջանկյալ

տնտեսավարող սուբյեկտները դառնալու են կառավարող սուբյեկտներ»: Այսինքն, ասենք՝ ավիացիայի գլխավոր վարչությունը կմտնի բուն նախարարության ապարատի մեջ, կզրկվի կնիքից (եւ ինքնուրույն գործելու հնարավորություններից), 80 աշխատողից կմնա 25-ը: Նմանօրինակ փոփոխության կենթարկվեն նաեւ «Երթուղեւորտրանսն» ու այլ օղակներ:

Ինչ վերաբերում է բուն նախարարությանը: Տրանսպորտային կազմակերպությունները եւ ընդհանրապես նախարարության առնչվող անձինք վերջինիս դերի մասին շատ համեստ կարծիքի են: Դրսից գտնում են, որ առանց նախարարության էլ բոլորը շատ լավ յոլա կգնային: Ներսում համոզված են, որ քաղաքականության մշակումը, օրենքների, նորմատիվների ընդունումը, սեփականաշնորհման գործընթացն առաջ չէր գնա առանց իրենց: Սակայն ինքը՝ նախարարը նախարարության աշխատակազմը բնորոշում է որպես ընթացիկ հարցեր լուծող մարմին, որը դժվարանում է հեռանկարային ծրագրեր մշակելիս:

Հենրիկ Քոչինյանը ամենաերկարակյաց նախարարներից է (յոթ տարի): Նրա մասին ե՛ւ աշխատակազմում, ե՛ւ հասարակության մեջ դրական են արտահայտվում: Ամենադրական բնութագիրը՝ քննադատություն եւ այլակարծություն հանդուրժելն է, որ նշում էին աշխատակիցները: Նախարարության դերի մասին հարցին պրն Քոչինյանը պատասխանեց. «Չենք խոչընդոտել տրանսպորտի բնականոն զարգացմանը»: Ավելորդ պտուտակի դեր խաղացող, հասարակական գործընթացներին խանգարող պետական կառավարման մարմինների կողքին նման դիրքորոշումը բնականաբար դրական է գնահատվում:

Նախարարի եւ նրա ղեկավարած աշխատակազմի մասին արտահայտվելիս լավատեղյակ մարդիկ նշում էին՝ «թիմ չունի, համախոհներ չունի»: Նախարարն իր տեղակալների եւ ձեւավորված «թիմի» («թիմ բառը չեմ սիրում, բանդա է հիշեցնում») մասին հարցիս պատասխանեց. «Եթե տեղակալը լավ բան լիներ, Աստված էլ կունենար»: Սակայն չորս տեղակալ ունի տրանսպորտի նախարարը (69 աշխատողից 4-ը նախարարի տեղակալ. շատ չէ՞): Առաջին տեղակալ Աշոտ Շահնազարյանը նախարարություն է եկել Քոչինյանի հետ, հին «տրանսպորտնիկ» է: Մյուս տեղակալներն են Ռուբեն Քոմոյանը (ճանապարհաշինության գծով), Եդուարդ Խաչիկյանը (անվտանգության գծով) եւ Ալավիկ Հայրապետյանը (ԱԺ եւ օրենսդրական հարցերի գծով): Վերջինս Կապանի գործկոմի նախկին նախագահն էր, եւ չար լեզուներն ասում են՝ այնտեղ բազմաթիվ «պոչեր» է թողել: Աշխատանքի անհամաչափ բաշխման ու այլ պատճառներով տեղակալների մի մասը ողջ օրը կամ տեղում չէ, կամ անելիք չունի: Թերեւս այստեղից էլ նախարարի ներքին դժգոհությունը: (Փոխնախարարների պաշտոնը «վաստակ» ունեցող անձանց տեղավորելու ձեւ է դարձել):

Ընդհանրապես այս նախարարությունում բացակայում է մյուսներին բնորոշ բյուրոկրատական, փակ եւ էլիտար մթնոլորտը: Թերեւս սա նրանից է, որ հիմնականում գործ ունեն բնակչության տարբեր խավերի եւ վարորդների հետ: Եվ նաեւ այստեղ բնական երեւույթ է վարորդից մինչեւ փոխնախարար «աճելը»:

Գուցե այս, գուցե նախարարի աշխատանքի պատճառով՝ տրանսպորտի նախարարությունը այցելածս գերատեսչություններից միակն էր, որտեղ իրենք առաջարկեցին մտնել նախարարի մոտ եւ զրուցել: Հոգնած տեսք ուներ յոթ տարվա նախարարը: Հայկական միջավայրում այդքան երկար նույն աթոռը զբաղեցնելը ոչ միայն հոգնություն, այլեւ սպառվելու, կաղապարվելու, միջանձնային եւ միջիշխանական հարաբերությունների ցանցում խճճվելու հավանականությունն է մեծացնում:

ԱՐՄԻՆԵ ՕՀԱՆՅԱՆ
«Երեւան» տեղեկատվական կենտրոն

այս ոլորտում սեփականաշնորհումը կամ ուշանում է, կամ դեռ կիսատ է, իսկ վարորդները սպասում են դրան: Ու թեեւ տրանսպորտի նախարար Հենրիկ Քոչինյանը գտնում է, որ իրենց խնդիրներից է «պետական տրանսպորտի նախարարությունից դառնալ ընդհանրապես տրանսպորտի նախարարություն, նվազեցնել պետական տրանսպորտի քանակը, ապահովել մրցակցություն մասնավոր հատվածի հետ», բայց ե՛ւ որոշումը, ե՛ւ ընդհանրապես նախարարությունը հեռու են այս խնդրի իրականացումից:

Մյուս թերությունը. ներմարզային արտոնագրերը տալիս են մարզպետարանները, միջմարզայինները եւ միջպետականները՝ նախարարությունը: Ասենք, Երեւանի համար արտոնագիր ձեռք բերած վարորդը եւս մեկ արտոնագիր պիտի ստանա Երեւանից Աբովյան աշխատելու համար (ու յուրաքանչյուրի դիմաց առանձին վճարի):

Հաջորդը. նախարարության ընդունած կարգը դնելով մի կողմ՝ Երեւանի մարզպետարանը (առեւտրի, սպասարկումների եւ տրանսպորտի բաժին) ընդունել է արտոնագրման մասին իր սեփական որոշումն ու կարգը, որը բավականին տարբերվում է նախարարության ընդունածից: Այսպես, Երեւա-

Այս որոշման ընդունումից հետո նախկին «երթուղու տերերը» գրանցեցին ավտոտրանսպորտային ձեռնարկություններ եւ օրինականացրին իրենց ռեկետը: Մի երթուղու օրինակով բացատրեմ. թիվ 7 երթուղային տաքսու գծի վրա աշխատում է 30 մեքենա, որից 14-ը արտոնագիր է ստացել եւ օրական մոտ 1000 դրամ պետությանը հարկ է վճարում, իսկ թիվ 7 «ձեռնարկությանը»՝ եւս 1500 դրամ: Մյուս 16-ը չարտոնագրված արտոնյալներն են (ֆիդայիներ, աֆղանական պատերազմի մասնակիցներ, ընկեր-տղերք), որոնց վճարած 2500 դրամից «ձեռնարկատերը» հարկ չի վճարում (հաշվարկը թողնում եմ ձեզ):

Եվ արդյո՞ք հարկահանության այս միտումն ի վերջո չի խփելու պետությանն ու քաղաքացուն: Գումարները, որ պիտի ներդրվեն տրանսպորտային միջոցները նորոգելու, պահեստամասեր ձեռք բերելու, հարմարավետություն ստեղծելու եւ ընդհանրապես մեքենայական պարկը նորացնելու համար, այժմ պարզապես գնում են «ծակ» բյուջեի կարկատմանը: Այդ գումարներով գոնե պետական տրանսպորտային միջոցների նորացում չի կատարվում:

Տարեկան 4–5 մլրդ դրամ է ակն-

թյան վրա կատարված ծախսերը շահութաբեր են լինում: Այսինքն՝ ճգնաժամից դուրս գալու եղանակներից մեկն էլ ճանապարհների վրա ժլատություն չանելն է, մանավանդ՝ արտերկրի հետ կապող ճանապարհների: Իսկ արտաքին կապը նախարարը ոչ միայն կարեւորում է, այլեւ գտնում, որ այդ ուղղությամբ մինչ օրս շատ քիչ բան է արվել: Հայաստանը կարող է տարանցիկ տրանսպորտային խաչմերուկ դառնալ, «Զվարթնոց» օդակայանը՝ տրանզիտ, Հայաստանում կարող են մասնավոր տրանսպորտային ընկերություններ ձեւավորվել: Կարող են... բայց: Աշխույժ տրանսպորտային կյանք ունենում է հարուստ, աշխարհի համար հետաքրքրություն ներկայացնող, դուրսում ունեցող ուղեւորների մեծ թիվ ապահովող երկիրը, որի օդակայանում իջնելը ոչ միայն ծախս, այլեւ շահ է բերում ավիաընկերություններին: Ի դեպ, վթարների դեպքում ճանապարհին հասցված վնասը մեղավորից գանձելու կարգ կա մեզանում: Հակառակն էլ կա. ճանապարհի պատճառով տեղի ունեցած վթարի դեպքում տուժողը կարող է դիմել դատարան եւ վնասի փոխհատուցում ստանալ: Շտապե՛ք օգտվել այս հնարավորությունից:

ԱԶԳ **միջազգային**

«Ազգի» նախորդ համարում փորձեցինք ներկայացնել Ադրբեջանի ներքաղաքական կյանքում կարեւորագույն դեր խաղացող կլանները, առանձնահատուկ շեշտով, որ նրանց միջեւ ընթացող պայքարը կանխանշափակվի մեկ իշխող կլանի ներսում առկա գործընթացներով: Հայաստան-նախիջեւանյան կլանը եղել եւ մնում է հանրապետության թիվ մեկ քաղաքական ուժը, նախանշելով երկրի հետագա զարգացման գլխավոր ուղղությունները: Պետական ունեցվածքը սեփականաշնորհվելու է հենց հայաստան-նախիջեւանյան կլանի ներկայացուցիչների կողմից, որոնք նախագահական եւ տեղական իշխանությունների ընտրությունների նախաշեմին, չորս առանձին թեւերով այժմ հանդես են գալիս հանրապետության քաղաքական ասպարեզում: Միեւնույն ժամանակ չի բացառվում ինչպես կլանի ներսում երեք ընդդիմադիր թեւերի համագործակցությունն ընդդեմ չորրորդ ալիեւյան թեւի, այնպես էլ ավելի լայն առումով նրանց համագործակցությունն այլ, գլխավորապես ղարաբաղյան եւ Բաքվի կլանների հետ: Բանն այն է, որ նախագահական ընտրություններին Հեյդար Ալիեւի բոլոր հավանական մրցակիցներն առանձին-առանձին առաջադրվելիս դժվար թե կարողանան ապահովել (բոլորի ձայների հանրագումարում) ընտրողների ավելի քան 20 տոկոսի քվեն: Նման դեպքում պարտությունը կլինի խայտառակ եւ պարտվածները մեջ ասած վերջնականապես կհեռացվեն երկրի քաղաքական եւ տնտեսական կյանքից: Այս հարցի կապակցությամբ ահա թե ինչ է իր վերջին համարում գրում հեղինակավոր «Մոնիտոր» ամսագիրը. «Խայտառակ պարտություն կրելու դեպքում այսօրվա ընդդիմադիրներն անվերադարձ կլքեն երկրի քաղաքական ասպարեզը: Կշարունակվի կառավարող համակենտրոնացումն իշխող վերնախավի չափազանց նեղ շրջանակում համեմատաբար խաղաղ եղանակով: 5-10 տարի անց գործընթացը կավարտվի, քանզի ամեն ինչ արդեն բաժանված եւ բալանսված կլինի: Սրա հետեւանքով արդեն վերնախավի ներսում կարող են ձեւավորվել նոր ինքնուրույն տնտեսական խմբավորումներ տարբեր հետաքրքրություններով եւ նպատակներով: Վաղ թե ուշ նրանց մրցակցությունը դուրս կգա քաղաքական ասպարեզ, նոր միայն խաղի մեջ ընդգրկելով ներկայիս ընդդիմադիրների փորձն ու ունակությունները: Այնուամենայնիվ, 5-10 տարի անց այսօրվա քաղաքական գործիչները տարիքային առումով դուրս կմղվեն ակտիվ քաղաքականությունից, լավագույն դեպքում հանդես գալով խորհրդականի կարգավիճակով: Հավանական է, որ նման հեռանկարները չեն կարող բավարարել ներկայիս քաղաքական գործիչներին եւ, այլ բառերով ասած, նրանք սպասելու բան չունեն»: Այսօր հանրապետության բոլոր ընդդիմադիրները գիտակցում են անհատական պայքարի անարդյունավետությունը եւ վտանգը: Նախ եւ առաջ Հեյդար Ալիեւի վարկանիշի անկումը որեւէ կերպ չի խթանում առաջինների համապատասխան ցուցանիշի աճը: Բացի այդ, ադրբեջանական ընդդիմության շարքերում չկա մեկը, ով կարող է կոչվել ազգային առաջնորդ: Նախորդ հոդվածում առիթ ունեցել ենք խոսելու, որ իշխող հայաստան-նախիջեւանյան կլանի ներսում այսօր առնվազն չորս հոգի, անկախ իրենց ծրագրերից, կարող են (հանգամանքների բերումով) դառնալ կլանի առաջնորդ: Խոսքը նախագահ Հեյդար Ալիեւից (ում դիրքերն այսօր ամենից ամուր են) զատ նախկին խոսնակ Ռ. Գուլիեւի, Ադրբեջանի Ազգային անկախության կուսակցության նախագահ Է. Մամեդովի եւ նախկին նախագահ Ա. Էլչիբեյի մասին է: Բացի այդ, որպես կարեւոր քաղաքական ուժ դիտվում է նաեւ ղարաբաղյան կլանը, որի առաջնորդներն են Ի. Ղամբարը եւ Տ. Գարաեւը: Ընդդիմության հնարավոր միախմբման դեպքում իբրեւ Հեյդար Ալիեւի մրցակից ընդդիմության միասնական թեկնածու կառաջադրվի հիշյալ անձանցից մեկը: Փորձենք քննարկման առնել մի քանի տարբերակ:

Հայաստան-նախիջեւանյան կլանը Ադրբեջանում. Ներկան եւ հեռանկարները...

Նախկին նախագահ Ա. Էլչիբեյի հանդեպ ներկայիս վերաբերմունքը եւ հասարակական կարծիքն անհամեմատ բարձր է, քան 1993-ին: Միեւնույն ժամանակ, շատ քչերն իրենց ձայները կտան մեկին, ով 5 տարի առաջ ցուցաբերեց քաղաքական գործչին եւ առավել եւս նախագահին ոչ վայել պահվածք: Անվճռական եւ հուզմունքից Էլչիբեյը երկրի ճակատագրական պահին հեռացավ իր նստավայրից, ասելով, թե մնում է նախագահ, նույնիսկ միասնական թեկնածու դառնալու դեպքում չի կարող ապահովել ձայների բավարար քանակ: Այնուամենայնիվ, տվյալ պարագայում նրբությունը հետեւյալն է. հանրապետության ընդդիմադիր Դեմկոնգրեսի կորիզը կազմող Ադրբեջանի Ժողովրդական ճակատ կուսակցությունը այսօր հայտնվել է բավականաչափ դժվար կացության մեջ: Նա իր շարքերում չունի մեկը, ում կարող է առաջադրել ընդդիմության միասնական թեկնածու: Էլչիբեյի տեղակալ Ալի Քյարիմովը թեեւ համարվում է խոստումնալից քաղաքական գործիչ, սակայն երիտասարդ է եւ չի կարող մրցակցել հակաալիեւյան շարժման մյուս գործիչների հետ: Ուստեւ չի բացառվում, որ սեփական դիրքերը պահպանելու նպատակով հանրապետության Ժողովրդական ճակատը ստիպված լինի վերջ ի վերջո առաջադրել Աբուլֆազ Էլչիբեյի թեկնածությունը:

Դեմկոնգրեսը կարող է առաջադրել նաեւ ղարաբաղյան կլանի ներկայացուցիչ Ի. Ղամբարին: Վերջինս, ինչպես արդեն նշել ենք, ինչ-որ չափով հայտնի է ԱՄՆ-ում եւ ՌԴ-ում եւ միակն է, որ հայաստան-նախիջեւանյան կլանից չէ: Բացի այդ, նրա հետ է այսօր հանրապետության մտավորականությունը, որը նույնպես դուրս է եկել Ժողովրդական ճակատ կուսակցության շարքերից: Այնուամենայնիվ, Ի. Ղամբարը մինչեւ 1993-ը Աբուլֆազ Էլչիբեյի թիկունքում էր, ուսի եւ իր չափով մեղավոր է արձանագրված կորուստների գործում: Բացի այդ, «օտար կլանի» ներկայացուցիչ լինելու հանգամանքը իր հերթին նպաստավոր չէ: Եթե մի կողմից դա կարող է ինչ-որ չափով ապահովել ձայների ոչ փոքր քանակ (ընտրողների մեծ մասը «հոգնել է» հայաստան-նախիջեւանյան կլանից), ապա մյուս դեպքում չի բացառվում, որ նրա թեկնածությունն անհանդուրժելի լինի իշխող կլանի ներկայացուցիչների համար: Արմատական այս հարցի շուրջ վերջիններս կարող են միավորվել:

Որոշակի հետաքրքրություն է ներկայացնում նաեւ Է. Մամեդովի անձը: Նրա ուժեղ կողմերից կարելի է նշել, որ երբեք «չի անսահարվել» իշխանությամբ, լավ հարաբերությունների մեջ է ձեռնարկել որոշ շրջանակների հետ, կապ է «բաքվեցիների» հետ բարիդրացիական երկխոսության, թեեւ միշտ չէ, որ դա հաջողվել է: Է. Մամեդովն առաջիններից է խոսել ընդդիմադիր ակտիվ կուսակցությունների եւ հոսանքների համագործակցության կարեւորության մասին: Այնուամենայնիվ, նրա կերպարը ռուսալեզու բնակչության կողմից ընկալվում է իբրեւ ազգայնական: Բացի այդ, նա մենաշնորհական ղեկավարման կողմնակից է, եւ այդ պարագայում դիտվում է որպես հանրապետության հետալիեւյան նախագահ: Է. Մամեդովը մի քանի անգամ գործնականում բաց է թողել իշխանության գալու հնարավորությունը ինչ-ինչ հետեւանքով եւ ձեռք է բերել անհաջողակի իմիջ: Հիշյալ քաղաքական գործչի մտածելակերպն ու աշխարհայացքը երբեւէ թե շատ չեն տարբերվում ներկայիս նախագահի նման հատկություններից եւ այս հանգամանքը հավանաբար լավ են գիտակցում ընդդիմադիր շատ գործիչներ: Ոմանց կարծիքով Է. Մամեդովին «ստեղծել է» հենց Հեյդար Ալիեւը «ընդդիմության պատրանք» ցուցաբերելու նպատակով:

Այսպիսով, առաջիկա նախագահական ընտրությունների ընթացքում Հեյդար Ալիեւի համար միակ քիչ թե շատ լուրջ մրցակից կարող է համարվել հանրապետության նախկին խոսնակ Ռ. Գուլիեւը: Նա նախագահի վարչակազմում երկար ժամանակ հայտնի էր որպես իշխանության կառույցներում միակ ինքնուրույն եւ վառ անհատականությունը, որը ֆինանսական աջակցություն է ցուցաբերել նաեւ ընդդիմությանը եւ մասնավորապես Ժողովրդական ճակատ կուսակցությանը: Ռ. Գուլիեւի անձնական կարողությունների շուրջ Ադրբեջանում հյուսվում են տարբեր առասպելներ: Իրականում նա ղեկավարում է նախկին տնօրեններից կազմված հզոր տնտեսական խմբավորում, կապված ռուսաստանյան արդյունաբերողների հետ: Որոշ տվյալների համաձայն, նա խիստ հետաքրքրված է կասպիական նավթի հանքավայրերն արեւմտյան ընկերություններին վաճառելու ծրագրով: Ռ. Գուլիեւը թեեւ հայաստան-նախիջեւանյան կլանից ծնունդ է, այնուամենայնիվ լավ հարաբերությունների մեջ է մյուս կլանների հետ: Որքան էլ տարօրինակ թվա, այս քաղաքական գործիչը որոշակի հեղինակություն ունի նաեւ «բաքվեցիների» շրջանակներում: Հարեւան հանրապետությունում ուժերի իրավիճակը հուշում է, որ հենց Ռ. Գուլիեւն է ընդդիմության ամենանպատակահարմար միասնական թեկնածուն: Այս հարցի շուրջ ընդդիմությունը վաղ թե ուշ պետք է կողմնորոշվի, քանզի առանձին-առանձին թեկնածություններ առաջադրելու դեպքում դատապարտված է ինչպես ընդդիմությունը, այնպես էլ մասնավորապես Ռ. Գուլիեւը:

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

Ճապոնական ավտոընկերությունները շահում են իենի թուլացումից

Ամերիկյան դոլարի եւ անգլիական ֆունտ ստեռլինգի նկատմամբ ճապոնական իենի փոխարժեքի նվազումը խթանում է Ճապոնիայի ավտոմոբիլաշինական 5 խոշոր ընկերությունների արտահանական վաճառքը: 1997 թ. առաջին կիսամյակում «Տոյոտան» արտահանությունն ավելացրել է 12.4, իսկ «Հոնդան»` 50.3 տոկոսով: Այս երեւույթը հարուցում է մանավանդ ԱՄՆ-ի դժգոհությունը, քանի որ միայն հունիսին Միացյալ Նահանգներ ներմուծված ճապոնական մեքենաների թիվն աճել է 38.5 տոկոսով: Արտահանության ավելացման մյուս պատճառը Ճապոնիայում գոյություն ունեցող բարձր հարկերն են:

Ճապոնիայի ներքին շուկայում վաճառքի աճը զգալիորեն պակաս է եղել: Այսպես, «Տոյոտային» հաջողվել է վաճառքի ծավալն ավելացնել ընդամենը 3.1 տոկոսով: Անցյալ տարվա համեմատությամբ «Նիսան» եւ «Միցուբիսի» ավտոմեքենաների վաճառքը նույնիսկ նվազել է: «Ֆայնենշըլ թայմզ» թերթի հաղորդման համաձայն, ներքին շուկայում առավել համեմատությամբ 32.8 տոկոսով ավելացել է մարդատար ավտոմեքենաների վաճառքը:

«Հոնդա» ֆիրման հայտարարել է Ճապոնիայում իր արտադրանքի վաճառքի 8 տոկոսանոց աճի մասին: «Հոնդային» հաջողվել է երկրի շուկայում նվաճել իր համար ռեկորդային բաժին` 10.9 տոկոս: Վերլուծաբանները դա բացատրում են հանգստի համար նախատեսված մեքենաների, մասնավորապես STEP WGN եւ SMX մոդելների մեծ հաջողությամբ: Բարձր է նաեւ «Հոնդայի» նորագույն մոդելի փոքրիկ «Լայֆի» պահանջարկը, որը մրցակից չունի շուկայում:

Սակայն ճապոնացի արտադրողների մեծամասնությունը նոր մոդելների թողարկումը հետաձգում է մինչեւ եկող տարի, երբ սահմանվելու են անվտանգության նոր ստանդարտներ: Ճապոնիայում ավտոմոբիլների վաճառքի ծավալը նկատելիորեն ընդլայնվեց 1996 թ. վերջերին եւ 1997 թ. սկզբներին, ճապոնացիներն ուզում էին խոշոր գնումները կատարել մինչեւ ապրիլի 1-ը, երբ բարձրացվեց սպառման հարկը:

Իենի թուլացումը ձեռնտու է նաեւ էլեկտրոնային արդյունաբերության հսկաների, մասնավորապես «Սոնիի» համար: Այս տարվա առաջին կիսամյակում վերջինիս եկամուտներն աճել են 110 տոկոսով: Շահույթի ծավալը կազմել է 92 մլրդ իեն (780 մլն դոլար), շրջանառության աճ` 22 տոկոս: Ֆիրմայի բարձր ցուցանիշներին նպաստել են «Փլեյսթեյշըն» ֆորմատի խաղերի հաջող վաճառքը եւ խաղարկային ֆիլմերի բաժանմունքի եկամտաբերության վերականգնումը «Լավագույն ընկերոջս հարսանիքը», «Անակոնդա» եւ «Հինգերորդ տարր» ֆիլմերի վարձույթի շնորհիվ: «Սոնին» ընթացիկ եռամսյակում մեծ հույսեր է կապում «Սեւազգեստ մարդիկ» ֆիլմի հետ, որի ամերիկյան վարձույթի երեք շաբաթները 200 մլն դոլար եկամուտ բերեցին:

Գ. Ը.

ՀԱՄԱՌՈՏ

Նաքանյահուն շնորհակալություն հայտնեց Արաֆաթին

18 ՕԳՈՍՏՈՍ, BBC: Իսրայելի իշխանությունների հայտարարության համաձայն նրանք կհանձնեն Պաղեստինի վարչակազմին հավաքված հարկերի մեկ երրորդը` 75 մլն դոլար: Իսրայելցիները սառեցրել էին այդ գումարների փոխանցումը պաղեստինցիներին` հուլիսին Երուսաղեմի շուկայում կատարված ահաբեկչությունից հետո: Հարկերի ապասառեցման մասին հայտարարվեց Իսրայելի եւ Պաղեստինի հետախուզությունների ղեկավարների եւ ԱՄՆ-ի ԿՀՎ-ի ներկայացուցիչների հանդիպման ժամանակ, որի ընթացքում էլ նարկվեց անվտանգության ոլորտում ավելի սերտ համագործակցություն հաստատելու հարցը: Այդպիսի համագործակցությունը հավաքված հարկերի փոխանցման նախապայմանն էր: Անցած ուրբաթ օրը 3 պաղեստինցիներ իսրայելական տանու մի վարորդի էին սպանել` թալանելու նպատակով: Պաղեստինի անվտանգության ծառայությունը համագործակցելով Իսրայելի նույնանման ծառայության հետ` 1 օրվա ընթացքում հայտնաբերեց եւ ձերբակալեց մարդասպաններին, որից հետո վարչապետ Նաքանյահուն շնորհակալություն հայտնեց Արաֆաթին ու մասնակիորեն ապասառեցրեց գումարների փոխանցումը պաղեստինցիներին:

Ալժիրի իսլամականները եւս 24 հոգու մորթեցին

18 ՕԳՈՍՏՈՍ, RFI: Անցած հինգշաբթի եւ ուրբաթ օրերին իսլամական ծայրահեղականները 24 բնակչի են մորթել: Այդպիսի բարբարոսական գործողություններ ամենից շատ արձանագրվել են Արան եւ Մասկարա քաղաքների միջեւ ընկած ավտոճանապարհին: Զինված ավազակները կանգնեցրել են ավտոմեքենաները եւ չեն խնայել նրանցում գտնվող ոչ մի ուղեւորի

ԱԶԳ

ՄՇԱԿՈՒՅԹ

Հրաշալի մարդն ու արտիստը

Դավիթ Մալյանի ծննդյան 100-ամյակի առթիվ

Լայնալանջ, թիկնեղ, սպիտակահեր արտիստին հաճախ կարելի էր տեսնել մայրաքաղաքի Մաշտոցի անվան պողոտայով անցնելիս: Էպիկական վեհություն կար նրա լայն ու լուսավոր դեմքին: Կեցվածքը ձիգ էր, քայլքը հանդիսավոր: Հայացքը ջինջ էր, դիմագծերը առնացի, հույժ արտահայտիչ: Աջ այտի վրա, քթի հարևանությամբ կար սև, խոշոր մի խալ, որն աչքի էր զարնում առաջին իսկ հայացքից: Դա մալյանական «դիտակն» էր դրոշմված բնության տեքով: Սրանից էր, հումորով լեցուն, և գիտեր խաղալ դիմացինի հոգու հետ, անհեն խաղ, որով կարողանում էր դիմացինին պահել պայծառ տրամադրության մեջ, դրանով իսկ փարատել իրեն համակած մռայլը: Անծանոթ մարդիկ, մանավանդ օտարազգիները նրան տեսնելիս ակամա կանգ էին առնում, զմայլված նաև և հայացքով բավական տեղ ուղեկցում նրան:

Ես ոչ պատահաբար կանգ առա Դ. Մալյանի արտաքին նկարագրին, որովհետև դերասանական արվեստում արտաքին բարեմասնությունները հաճախ ընկալվում են իբրև արվեստի որակ, եթե այն զուգորդվում է հուզառատ ներքին աշխարհի հետ, ինչով նույնպես հարուստ էր Դավիթը: Արտաքին տեսքը և տարիների բեռը մահկանացուի ուժերին հակազդակ հասկացություններ են: Իմ գիտցած դերասաններից Դավիթը երևի միակն էր որ չհնազանդվեց բնության այդ անխուսափելի օրինաչափությանը. [illegible] չծերացավ: Ավելին կյանքի վերջին տարիներին նա ավելի հմայիչ էր, թվում էր ավելի գեղեցիկ ու առինքնող: Այդպիսին էր և նրա արվեստը, ավելի բյուրեղային, ավելի բովանդակալից ու գրավիչ:

Դերասանական արվեստում արտաքին բարեմասնությունները ոսկե դրամի արժեք ունեին: Սա լիովին վերաբերում է Դ. Մալյանին, և այդ է, որ շահարկեցին բեմադրիչները ի վնաս դերասանի: Նա իր տաղանդը գերազանցապես մսխեց պաշտոնական գաղափարախոսությունը փառաբանող հորինվածքների թատերականացման վրա: Օրերի հրամայականին հլու-հնազանդ գրիչների տակ սունկի նման բուսնում էին անարժեք, անարյուն պիեսներ, կոմունիզմ կառուցող «դրական» հերոսներով, ախտամետ ծնունդներ: Բեմադրիչների մեծ մտահոգությունն էր ամեն կերպ ընդունելի դարձնել այդ հերոսներին գաղափարակիր պաշտոնյաների կշտամբանքներից ազատվելու համար: Նման դեպքերում Դավիթը իր արտիստական հմայքով բեմադրիչների փրկության խարիսխն էր: Այս իմաստով ամենածանր բեռը նա կրեց մեր թատրոնում, ինչը չէր կարող իր կոր, անցանկալի հետևանքները չունենալ նրա արվեստի վրա, միապաղաղություն ու պարզություն չհաղորդել նրա մարմնավորած կերպարներին: Հակառակ այս դառնագին Դ. Մալյանը կերտեց մի քանի կերպարներ, հիմնականում դասական դրամատուրգիայում, որոնք նրան բարձրացրին հայ թատրոնի երևելի վարպետների դասվանդանին:

Թեթև չի եղել Դ. Մալյանի ապրած կյանքը: Տաս-տասներկու տարեկան պատանին հարկադրված է եղել ֆիզիկական ծանր աշխատանքով վաստակել հացն իր հանապազօրյա: Պատանեկան օրերից հրապուրվել է արվեստով, ոտանավորներ է գրել ու իր «ընտրանին» ներկայացրել մեր հանճարեղ բանաստեղծի դատաստանին: Հովհ. Թումանյանը [illegible] բանաստեղծի [illegible] հրաժարվել բանաստեղծ լինելու մտքից: Բանվորական [illegible] բեմերում հաճախ է երգել [illegible] թավշյա բարիտոնով հիացնելով [illegible] ճառել իր գործավոր ընկ[երներ]ին: Մասնագետ մարդիկ խորհուրդ [են] տվել երգիչ դառնալ: Դավիթը երգիչ չդարձավ, դարձավ դրամատիկական թատրոնի երևելի դերասան:

Դ. Մալյանը իր սերնդակիցներից շատերի նման թատրոն եկավ 1920-ականների սկզբներին, գործավորի մուրճը թողած դազգահին: Իրապաշտական-հոգեբանական արվեստի կարկառուն ներկայացուցիչներից էր Մալյանը հայ բեմում: Ինքնատիպ էր խաղաոճը զերծ ցուցադրումից: Զուսպ ու ժլատ էին շարժումները, խոսքը անճիգ, անկաշկանդ: Նրա արվեստում բեմական մանրանկարը աղոտ էր: Նրանը բանձր, ընդհանրացնող վրձնահարվածներն էին: Դ. Մալյանի բարձրարվեստ կերպարներից էր Նար-Դոսի Թույանը («Սպանված աղավնի»), որի նմանը ես չտեսա մեր բեմերում: Արագահոս խոսքը, ձայնի հեգնախառն ելևէջները, հոգեբանական կտրուկ անցումները մի հոգեվիճակից մյուսին, անկեղծության մեջ ցինիկ, հեշտին վայելքների իր փիլիսոփայությամբ դաժան, կենդանական բնազդներին գերի անքերի մի կերպար էր Դ. Մալյանի Թույանը: Ոճրածին մտքերից անհանգիստ, ատելության մեջ հրեշավոր, դավադիր մի հոգի էր Դեմիրճյանի Վհատ Սարգիսը («Երկիր հայրենի») Մալյանի անձնավորմամբ: Մարդու ավերակված հոգու այլազան դրսևորումներն էին Մալյանի Կրեչինսկին, Պարատովը, մանավանդ Լ. Տոլստոյի Կարենինը, որ կրծքից ասես հանված լիներ սիրտը: Այդ նա էր կենդանի դիակը և ոչ Պրոտասովը: Դերասանի համբավի դասվանդանը եղան Օստրովսկու Ժադովի, Գորկու Չեպուռնոյի, Շիրվանզադեի Սմբատ Ալիմյանի, Սիմոնովի Սմիթի, Կորնեյչուկի Օգնևի մալյանական անձնավորումները: Դերասանն իր հաջողված ստեղծագործություններից էր համարում Չեխովի Լոպախինի կերպարը («Բալենու այգին»), եթե ոչ ամենահաջողվածը: Այս կերպարում Դ. Մալյանը թանձրադեմ ժամանակն ու դարը հասան սոցիալական լայն ընդհանրացման: Ալյոշինի Սերգեևի դերակատարությամբ («Հիվանդասենյակ») դերասանը հոգեբան դերասանի առկայությունը մեր թատրոնում, խոր դրամատիզմով էր հնչում Լոպախինի վերջին մենախոսությունը:

Դավիթ Մալյանը անբաժին չմնաց Շեքսպիրի ճոխ սեղանից: Բավական տևական մի միջոցի ներկայացրեց չարագործության խորհրդանիշ Յագոյին Վ. Փափազյանի ու Հ. Ներսիսյանի խաղընկերությամբ յուրովի մեկնաբանությամբ: Ինչ վերաբերում է Կլավդիոսի կերպարին («Համլետ»), [illegible] է դառնալ հայ բեմարվեստի [illegible] կտավների շարքում: Իր ներքին ու արտաքին նկարագրով Մալյանի Կլավդիոսը ազգամիջ բռնակալի ընդհանրական տիպն էր նրա ողջ ստեղծագործության պսակը երևի: Մալյան-Կլավդիոս խոսքը հագեցած էր արճիճե շեշտերով, քայլքը ծանր, հայացքը ծակող, զարզանելի սահմռկեցնող մի կերպար որ հիշեցնում էր դերասանական չար ոգուն: Ցնցող էր հատկապես մեղքերը քավելու տեսարանում «Օ՜, զարշ է մեղքս և մինչև երկինք բուրում է հոտը» մենախոսությունն արտաբերելիս:

Ծանրակշիռ եղավ Դ. Մալյանի ավանդը և հայ կինոյի առաջընթաց ճանապարհին: Սա արդեն այլ շարադրանքի նյութ է: Մալյանը մեր այն արվեստագետ դերասաններից է, որ հարկադրում էր հանդիսատեսին նայել սեփական հոգու խորքը, ձգտել գեղեցիկին ու կատարյալին, խորհել անհաշտ ժողովրդի հանդեպ ունեցած պարտքի ու պարտականության մասին: Այս վեհ գիտակցությամբ ապրեց ու ստեղծագործեց Դ. Մալյանը և հեռացավ կյանքից տակավին չսպառված:

Անցավ հրաշալի մարդն ու արտիստը եկողներին թողնելով իր հմայքի անանց հուշը...

ԳԵՎՈՐԳ ԱՐԱՋՅԱՆ

ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Որպեսզի նրանք զգան իրենց հասարակության լիարժեք անդամ

Ահա մեր առջև է գիտական մի աշխատություն, որի հույժ կարևոր նշանակությունը դժվար է գերագնահատել: Ճարտարապետություն հաշմանդամների համար: Միանշանակորեն պարզ է՝ շինարարական խնդիր լինելուց զատ՝ սա նախ և առաջ բարոյական-հումանիստական ոլորտին հառնող մի նյութ է, որի գաղափարն իսկ արժանի է ամենայն խրախուսանքի:

Յունեսկոյի տվյալների համաձայն, այսօր մարդկության 13 տոկոսը անդամալույծներ են, իմա՝ մոտավորապես 700.000.000 մարդ ընդհանուր բնակչության թվից: Մարդիկ, որ բնածին հիվանդությունների, ժառանգականության, իսկ մեծամասամբ զանազան աղետների զոհ դարձած, անշուշտ, ունեն բոլորի նման ապրելու, բարոյապես իրենց հասարակության լիարժեք անդամ զգալու իրավունք: Սակայն մեր առօրյա կյանքն իսկ վկայում է, թե որքան հեռու է մեր հասարակությունը դեռևս նման համախնդիրը լուծելու հարցում: Եվ ահա, ասես, օգնության է գալիս գիտնականի տվյալ մի աշխատություն, որն իր առջև դրված բազմաթիվ խնդիրների լուծման առաջարկով փորձում է ճանապարհ հարթել մարդկության սույն դժվարին հարցի անդասանում:

Այժմ Հայաստանում այցով է գտնվում վերոհիշյալ աշխատության հեղինակ, ճարտարապետության թեկնածու Գևորգ Դիբանը, որի հատորը վերջերս հրատարակվել է:

Ընթերցողին հետաքրքիր կլինի տեղեկանալ, որ Գևորգ Դիբանը սիրիահայ այն մտավորականներից է, որի անունը ծանոթ է ոչ միայն սփյուռքում, այլև նախկին Խորհրդային Միությունում: Ժամանակին Հալեպի համալսարանի ճարտարապետական բաժնի ուսանող նա իր թեկնածուական թեզը պատրաստել է և պաշտպանել Վրաստանում, նրա ուրույնության և կարևորության համար դրվատանքի արժանանալով Միության տարբեր ծեգերից հավաքված գիտխորհրդի կողմից: Ուշագրավ թեկնածուական թեզը կրում էր «Շոգ կլիմայի պայմաններում ֆիզիկական արատներով երեխաների համար ուսումնա-բուժական համալիրների ճարտարապետական նախագծումը» անվանումը:

«Նախնական ուսումնասիրությունները հաստատեցին այն փաստը, որ ոչ միայն Արևելքում, այլև Խորհրդային Միությունում նման նյութը գիտական մակարդակով հավուր պատշաճի ուսումնասիրված չէ, ինչը ինձ առավելապես ոգեշնչեց գործին ձեռնամուխ լինելու, պատմում է Գևորգ Դիբանը: «Նախապես որոշեցի պատմական մի էքսկուրս կատարել, մտածել, թե ինչպիսին են եղել հասարակության և անդամալույծների փոխհարաբերությունները դեռևս հին ժամանակներում: Հետազոտությունները հանգեցնում էին միանշանակ եզրակացության. մինչքրիստոնեական դարաշրջաններում հիվանդ մարդիկ հասարակությունից դուրս են համարվել, հաճախակի ենթարկվել ծաղրուծանակի, քարկոծումների, որոշ երկրներում, Սպարտայում, օրինակ, պարզապես սպանվել, ոչնչացվել են: Եվ առաջինը Հիսուսն է եղել, որ կարեկցաբար վերաբերմունքի օրինակ ծառայելով բուժել է հիվանդներին և անդամալույծներին ու վերադարձրել նրանց հասարակությանը, շնորհելով թե ֆիզիկապես և թե բարոյապես լիարժեք մարդու, հասարակության լիարժեք անդամի գիտակցություն և իրավունք: Դժվար է այսօր հավաստել, թե քրիստոնեության սկզբից մինչև միջնադար որքանով է կիրառվել Հիսուսի մարդասիրական պատգամ-օրինակը, սակայն 14-15-րդ դարերից ակնհայտորեն հասարակության գիտակցության մեջ բեկում է առաջանում ճակատագրի կամ պատահարների բերմամբ ֆիզիկական արատներով մարդկանց նկատմամբ: Այդպես, նախորդ դարերին հակառակ, եթե ազնվականի ընտանիքում արատավոր զավակ էր ծնվում՝ ծնողներն իրենց պարտավորված էին զգում հատուկ դայակներ հրավիրելու, նրանց հետ զբաղվելու, դաստիարակելու, ուսման կարիքները հոգալու համար: Թերևս, սրանք առաջին օրինակներն են անդամալույծների հանդեպ դրսևորված հասարակության հանդուրժողականության: Հայտնի է, որ 18 դ. Ֆրանսիայում հիմնվեց առաջին դպրոցը հաշմանդամների համար, հետագայում նմանատիպ մասնավոր հաստատություններ բացվեցին Եվրոպայի մի շարք երկրներում՝ Գերմանիայում, Անգլիայում և այլուր: Ուսումնասիրելով այդ, ինչպես նաև ԱՄՆ-ի և սոցիալիստական երկրների փորձը, ես միանշանակորեն այն համոզմունքի եկա, որ աշխարհի բոլոր երկրներում էլ անդամալույծների հիմնախնդիրները այս կամ այն չափով լուծվում են գերազանցապես մասնավոր, ոչ պետական միջոցներով: Չկա պետական մակարդակով մշակված բազում բարդ խնդիրների լուծման մի համակարգ, որով կարելի լիներ փոխհատուցել թեթևացնել այդ մարդկանց ֆիզիկական և հոգեբանական բարդույթների կծիկը:

Եվ ահա իմ ուսումնասիրության ուղղվածությունը նպատակաուղղված է ստեղծելու համընդհանուր մի համակարգ, որն իր համալիրի մեջ պետք է ընդգրկի կարևոր խնդիրներ, հիվանդության ախտորոշումից ընդհուպ մինչև մարդկային կյանքի վերջը՝ կենցաղային բոլոր ոլորտների համապարփակությամբ:

Այո, միանշանակորեն պարզ է, որ նման տարողունակ և բարդ (հատկապես այսօր Հայաստանի պայմաններում) հիմնախնդիրների լուծումը մեկ անհատի խնդիր չէ, այլ պետական մակարդակով համալիր ծրագրի մշակման է կարոտում:

«Կարծում եմ, որ նման ծրագիրն իրականացնելու համար արդեն ստեղծված ու մշակված նախագծով պետք է բախել ՄԱԿ-ի դռները, ինչ խոսք, որ այդ գործընթացին իրենց մասնակցությունը պիտի բերեն նաև Հայաստանի առողջապահության նախարարությունը, Յունիսեֆը և այլ շահագրգիռ կազմակերպություններ», եզրակացնում է Գևորգ Դիբանը:

Ամփոփելով զրույցը՝ հայ գիտնականն ասում է. «Հուսով եմ, որ նպատակներս իրականություն կդառնան: Իսկ այժմ «Ազգ» օրաթերթի միջոցով ցանկանում եմ խորին երախտիքս հայտնել Երևանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտին, այնտեղ մասնագիտական գիտելիքներս զարգացնելու, ինչպես և Հայաստանի ճարտարապետության թանգարանին «Ճարտարապետությունը հաշմանդամների և տարեցների համար» աշխատությանս տպագրությունն աջակցելու համար»:

Ռ. Հ.

«Անուշ» օպերայի 85-ամյակը

«Անուշ» պոեմի առաջին տարբերակը գրվել է 1890-ին և առաջին անգամ հրատարակվել է 1892-ին: Այդ առթիվ Ղ. Աղայանը գրել է. «Վերջին ժամանակներս մեր գրականության նորատունկ բուրաստանի մեջ մինը մյուսի ետևից դուրս եկան նոր-նոր ծաղիկներ, նորերումս փթթեց մի նոր ծաղիկ ևս, անուշահոտ և համեստ, ինչպես վեհ [illegible] աղբյուրների ափերում բուսած մանուշակը Գուգարաց աշխարհում»: Հետագա տարիներին (1901-1902) Թումանյանը արմատապես վերանայում է պոեմը, որը ընթերցելու նպատակով Ալ. Խախանյանը գրչընկերոջը գրում է. «Սիրելիս, դուն ի՞նչ ես անում, «Անուշդ» ո՞ւր մնաց, շարունակ նրա մասին եմ երազում, ծնեղը, որ կարդացիր համը բերանիս մնաց, շուտ արա տպիր, տեսնենք, լիուլի վայելենք»: Այս տարբերակը լույս է տեսնում 1903-ին Թումանյանի երկերի ժողովածուում, իսկ մինչև բանաստեղծի մահը ունենում է ևս յոթ հրատարակություն:

Եզակի գրական երկը գրավում է շատերի, այդ թվում Կոմիտասի ուշադրությունը, որն իր հիացմունքն արտահայտում է այսպես. «Ուրախությամբ կարդացի Հովհ. Թումանյանի «Անուշը» և շա՜տ անուշ գտա...»: Եվ մեծ երաժիշտը ձեռնամուխ է լինում դա օպերայի վերածելու գործին: Դա է վկայում բանաստեղծին գրած նամակը. «Ախպեր, վաղուց եմ սկսել և բավական բան գրել եմ «Անուշ»-ից»: Սակայն Կոմիտասը այն ավարտին չի հասցնում:

«Անուշ» օպերա գրելու փորձեր անում են նաև ուրիշները: Այն իրագործում է միայն Արմեն Տիգրանյանը 1908-1912 թվականներին: Օպերան առաջին անգամ բեմադրվում է Ալեքսանդրապոլում, 1912 թ. օգոստոսի 4-ին, որին Թումանյանը չի կարողանում մասնակցել: Առաջին դերակատարներն են Ա. Մարիկյանը (Անուշ) և Շ. Տալյանը (Սարո): 1919-ին Թումանյանի ծննդյան հիսնամյակի առթիվ այն բեմադրվում է Թիֆլիսի Արտիստական թատրոնում: Երևանի օպերայի և բալետի թատրոնում բեմադրվել է 1935-ին և հետագա տարիներին ունեցել մի քանի վերաբեմադրություններ: «Անուշ» պոեմը թարգմանվել է տասնյակ լեզուներով, իսկ օպերան բեմադրվել աշխարհի բազմաթիվ քաղաքներում:

Հայաստանի Ազգային գրադարանում «Անուշ» օպերայի ստեղծման 85-ամյակի առթիվ կազմակերպվել է նոր ուշագրավ ցուցահանդես: Գրքերի հետ ներկայացված են «Սովետական արվեստ», «Գարուն», «Հայաստանի աշխատավորուհի», «Լիտերատուրնայա Արմենիա» ամսագրերի համապատասխան համարները, Ա. Խաչատրյանի, Գ. Խութովի, Վ. Նեմիրովիչ-Դանչենկոյի, Հ. Դանիելյանի և այլոց կարծիքները, դերակատարների լուսանկարները:

ՀՐԱՉՅԱ ՀՈՒՆԱՆՅԱՆ

ՇԱԽՄԱՏ

Հակոբյանն ամրապնդում է դիրքերը

Նրան հետապնդում են եւս երեք շախմատիստներ

Մեկօրյա հանգստից հետո Տիգրան Պետրոսյանի անվան շախմատի կենտրոնական տանը վերսկսվեց պայքարը Հայաստանի շախմատի չեմպիոնի կոչման համար:

Մասնակիցները նոր ուժերով ներգրավվեցին մրցումային ոլորտ: Գրոսմայստեր Վլադիմիր Հակոբյանը միջազգային վարպետ Արամ Մինասյանի հետ հանդիպելիս զոհաբերեց զինվոր եւ հասավ դիրքային առավելության: Հետագայում մի շարք ճշգրիտ քայլերի շնորհիվ նա անելանելի վիճակ ստեղծեց մրցակցի համար եւ հասավ նոր հաջողության: Սա Հակոբյանի 5-րդ հաղթանակն էր առաջնությունում: Գրոսմայստերը շարունակում է ընթանալ առանց պարտության եւ 7 հնարավորից վաստակել է 6 միավոր: Վլադիմիր Հակոբյանը լի է վճռականությամբ կրկնելու անցյալ տարվա հաջող ելույթը եւ պահպանելու չեմպիոնի տիտղոսը: Եզրափակիչ 4 տուրից առաջ նա 1.5 միավորով գերազանցում է իրեն հետապնդող երեք գրոսմայստերներ Ա[illegible] Մինասյանին եւ Ս[illegible] [illegible] Կարեն Ասրյանին: Ի[illegible] վերջինս արդեն երկու անգամ լրացրել է գրոսմայստերի նորման եւ այս մրցաշարում եւս քանի չի խնայում գրանցվելու գրոսմայստերների «գնդում»: 17-ամյա Կարենը իր երազանքն իրականացնելու համար պետք է վաստակի 7 միավոր 11 հնարավորից: Այժմ նա ունի 7 հնարավորից 4.5 միավոր եւ հետագա 4 մրցախաղերում նրան անհրաժեշտ է վաստակել եւս 2.5 միավոր:

Նախաղը խաղարկելու մեծ վարպետություն եւ հասավ կարեւոր հաղթանակի:

Ասրյանը սեւերով խաղում էր միջազգային վարպետ Ասոտ Նադանյանի հետ: Այս մրցամարտում շատ էին հուզող պահերը: Ի վերջո Ասրյանը հասավ հաղթանակի եւ շարունակում է ընթանալ առաջատարների շարքում:

Գրոսմայստեր Ասոտ Անաստասյանը սպիտակներով անսպասելի պարտություն կրեց միջազգային վարպետ Մելիքսեթ Խաչիյանից:

Նշենք, որ 7-րդ տուրում Արտաշես Մինասյանը սեւերով խաղալով մրցաշարի ամենաերիտասարդ մասնակից 15-ամյա Լեւոն Արոնյանի հետ, վատ դիրք ստացավ, սակայն վճռական պահին պատանի վարպետը թույլ տվեց մի [illegible] անճշտություններ, որոնք [illegible] հանգեցրեցին խաղային [illegible]:

[illegible] խաղաքարերով խաղացող գրոսմայստեր Սմբատ Լղուտյանը զինվորի առավելության հասավ միջազգային վարպետ Վիգեն Միրումյանի հետ մրցելիս: Թեթեւ ֆիգուրների վերջնախաղում նա ցուցադրեց վերջ[illegible]

Այս տուրում խաղաղ ելք ունեցավ նաեւ միջազգային վարպետ Նորայր Քալանթարյանի եւ գրոսմայստեր Արշակ Պետրոսյանի հանդիպումը:

Մրցաշարային աղյուսակը 7 տուրից հետո

	Մ
1. Վլադիմիր Հակոբյան	6
2-4. Արտաշես Մինասյան	4.5
Սմբատ Լղուտյան	
Կարեն Ասրյան	
5-6. Ասոտ Անաստասյան	3.5
Ասոտ Նադանյան	
7-10. Լեւոն Արոնյան	3
Արա Մինասյան	
Վիգեն Միրումյան	
Մելիքսեթ Խաչիյան	
11. Արշակ Պետրոսյան	2,5
12. Նորայր Քալանթարյան	1

«Լուժնիկին» բացեց Բորիս Ելցինը

Համազգային գաղափարներն անհամատեղելի կլինեին նախօրեին Մոսկվայում «Լուժնիկի» մարզական մեծ ավարտեքի վերաբացման ժամանակ: Ռուսաստանի մայրաքաղաքի հիմնադրման 850-ամյակին, ինչպես նաեւ ռուսական ֆուտբոլի 100-ամյակին նվիրված երկրի եւ ՖԻՖԱ-ի հավաքականների հանդիպումը միավորել էր քաղաքական տարբեր դիրքորոշումների մարդկանց, արհմիությունը եւ միլիցիան, աղմուկ բարձրացրած գրքի հեղինակին (Ալեքսանդր Կորժակովին) եւ դրա հերոսին (Բորիս Ելցինին): Ռուսաստանի Դաշնության նախագահը միայն մի քանի րոպե նվիրեց թենիսի վերանորոգված խաղահրապարակները դիտելուն, իսկ այնուհետեւ միացավ ինչպես շարքային, այնպես էլ բարձրաստիճան ֆուտբոլասերներին: Ի դեպ, նախատեսված էր, որ առաջին հարվածը գնդակին կկատարի հենց Ելցինը, սակայն վերջին պահին ՌԴ նախագահի պահակախմբի ղեկավարը պնդել է, որ այդ դեպքում դժվար կլինի ապահովել պետության ղեկավարի անվտանգությունը: Պատվավոր իրավունքը՝ բացելու հանդիպումը, փոխանցվեց Լուժկովին:

Ներկա ժամանակներում ֆուտբոլը Ռուսաստանում ավելին է, քան մարզաձեւ: Սովորական են դարձել բանկային գրասենյակների, հյուրանոցների, խաղատների բացումները, հազվադեպ՝ նոր արտադրական միավորումների շնորհանդեսը: Սակայն մարզադաշտ, այն էլ օլիմպիական կարգի, երկար տարիների ընթացքում առաջին անգամ է բացվում: Ընդ որում, «Լուժնիկիի» բաժակի հիմնական վերանորոգումը, որը կազմել է 1 տրիլիոն 300 միլիարդ ռուբլի, իրականացվել է առանց պետական գումարների: Դե ինչ, մեծ սպորտը մեծ ծախսեր է պահանջում:

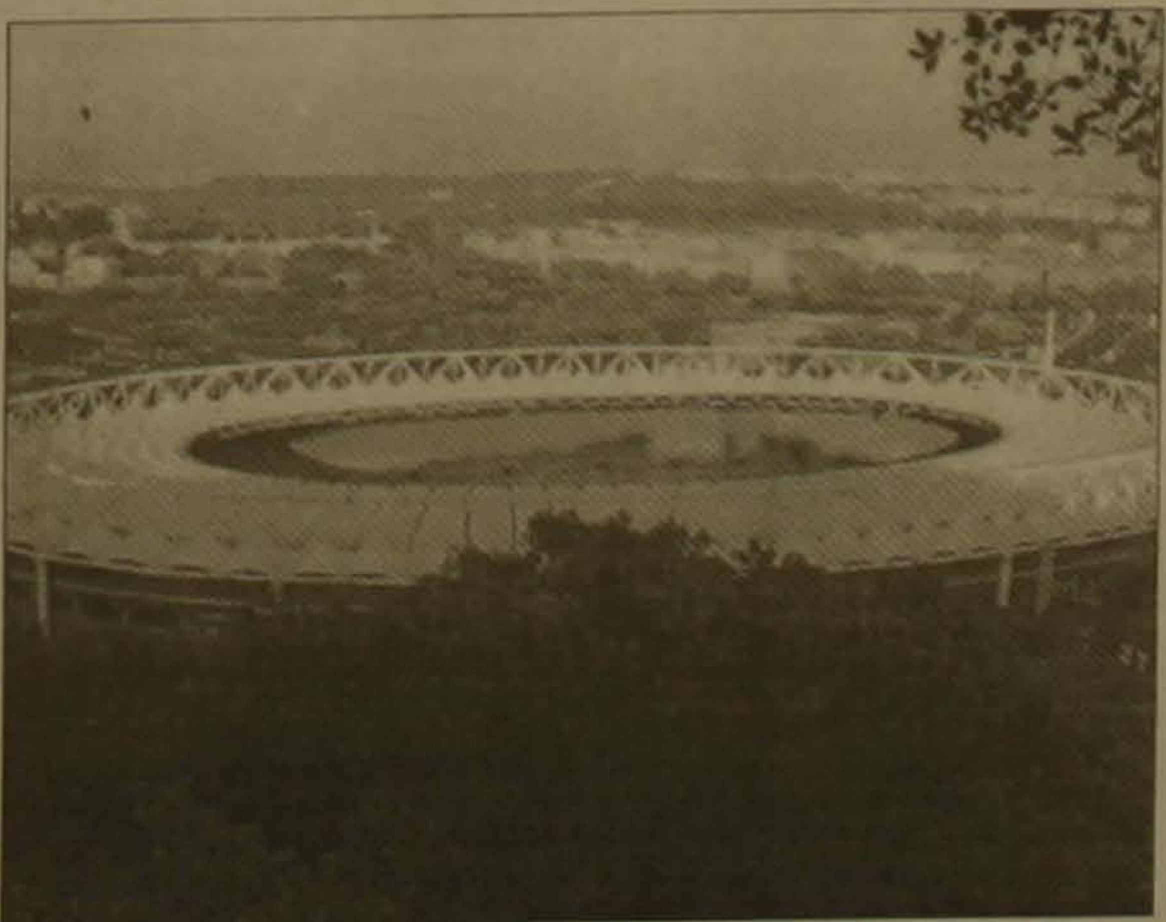

Աշխարհի գեղեցիկ մարզադաշտերից մեկը «Լուժնիկին»

Առաջին հանդիպման արդյունքը (2-0) հազիվ թե դառնացրեց մարզադաշտի «վերակառուցման հայր»-ին, Մոսկվայի քաղաքապետ Յուրի Լուժկովին եւ այլ բարձրաստիճան պաշտոնյաներին: Ռուսաստանի հավաքականը կարողացավ ցույց տալ արժանի խաղ, մանավանդ որ, այսուհետ ռուս ֆուտբոլիստներին տանը ոչ միայն պատերը, այլեւ մարզադաշտի վրա նոր հայտնված տանիքն է օգնելու:

Իսկ հասարակ ֆուտբոլասերների (միայն մարզադաշտում՝ 60 հազար մարդ) սպասումները անկասկած ավելի մեծ էին: Ռուսները կարող էին հասնել հաջողության, բայց չօգտագործեցին նպաստավոր պահերը: Իսկ ահա Միլանի «Ինտեռում» հանդես եկող, ֆրանսիական ֆուտբոլի առաջատար Յուրի Ջորկաեֆը իր հնարավորությունը բաց չթողեց եւ փայլուն իրագործեց ազատ հարվածը: Մի քանի րոպե անց նա կրկին կարող էր աչքի ընկնել, բայց շատ մարզասերների կարծիքով, այդ պահին ազնվաբար վարվեց: Դե իսկ խաղին հաղթական վերջակետ դրեց Մադրիդի «Ատլետիկոյի» հարձակվող Խուլեն Գերերոն: ՖԻՖԱ-ի հավաքականը հաղթեց 2-0:

ԲԵՌՆԱՄԱՐՏ

Միայն մեկ արծաթ

Ֆինլանդիայի Տուրկու քաղաքում ավարտված հունահռոմեական ոճի ըմբշամարտի աշխարհի երիտասարդական առաջնությունում երկրորդ տեղը գրավեց այս տարվա Եվրոպայի չեմպիոն, գյումրեցի դինամոյական Լեւոն Գեղամյանը (մարզիչ՝ Ասոտ Նազարյան), որը հանդես էր գալիս մինչեւ 83 կգ քաշային կարգում: Այս մասին տեղեկացանք սպորտվարչության լրատվական ծառայությունից: Առաջնությանը մասնակցող մեկ այլ հայաստանցի՝ Կարեն Մնացականյանը, վնասվածքի պատճառով անհաջող հանդես եկավ:

Օգոստոսի 26-31-ը Կրասնոյարսկում կայանալիք ազատ ոճի ըմբշամարտի աշխարհի առաջնությանն են նախապատրաստվում Հայաստանի հավաքականի անդամները: Մարզիչներ Հրանտ Եննքյանը եւ Ռազմիկ Գուլեցյանը պատասխանատու ստուգատեսից առաջ վերջին ցուցումներն են տալիս տաներին՝ երեւանցի Արմեն Սիմոնյանին (54 կգ), որը այս տարվա Եվրոպայի առաջնությունում գրավել է 4-րդ տեղը, նման արդյունքի հասած իջեւանցի Կարո Սիմոնյանին (58 կգ), 1994 թ. Եվրոպայի փոխչեմպիոն երեւանցի Արայիկ Բաղդասյանին (62 կգ), 95 թ. աշխարհի չեմպիոն, այս տարվա Եվրոպայի չեմպիոն քաղցրաշենցի Արայիկ Գեւորգյանին (69 կգ):

Ակոսելով Սեւանի ջրերը

Օգոստոսի 11-17-ը Սեւանա լճում անցկացվեց առագաստանավային մարզաձեւի Հայաստանի առաջնությունը, որին մասնակցեցին Սեւանի եւ Երեւանի 2-ական թիմեր:

«470» դասում հաղթող դարձավ Ալեքսանդր Սիմոնյան-Արտակ Սուքիասյան զույգը Սեւանից, որը այս օրերին մեկնել է Իտալիա, մասնակցելու օգոստոսի 20-30-ը կայանալիք աշխարհի առաջնությանը: «Լույս» դասում 1-ին տեղը կիսեցին սեւանցիներ Հայկ Սուքիասյանը եւ Կարո Կարապետյանը: «Լույս-2» դասում մրցակցությունից դուրս էր սեւանյան՝ Արթուր Վարդանյան-Վահան Ոսկանյան երկյակը: Առագաստախտակի վրա մրցումներում իրեն հավասարը չունեցավ երեւանցի Արկադի Պողոսյանը: «Կադետ» դասի կանանց մրցումներում լավագույնը մայրաքաղաքը ներկայացնող Նելլի Դալլաքյան-Արմինե Աբոյան զույգն էր: Տղամարդկանց նույն մրցաձեւում մրցակիցներին շրջանցեցին երեւանցիներ Սուրեն Սահակյանը եւ Մհեր Գալստյանը: Իսկ «Օպտիմիստ» դասում Հայաստանի չեմպիոնի կոչումը նվաճեց սեւանցի Մուշեղ Բարսեղյանը: Այս մասին հայտնեցին սպորտվարչության լրատվական ծառայությունից:

ԼՈՒՐԵՐ

Ջիլավյանն ավարտեց հաղթական մրցարշավը Եվրոպայում

Իտալական բազմօրյայի առաջին փուլը (100 կմ) Բուրգաս եւ Արանդա քաղաքների միջեւ շահեց դանիացի հեծանվորդ Լարս Միխայելսոնը: Իսկ ռուսաստանցի Վյաչեսլավ Ջիլավյանը հաղթեց մեկ այլ բազմօրյա հեծանվավազքի ընդհանուր հաշվարկում, որը 13-րդ անգամ անցկացվեց Ֆրանսիայի եւ Գերմանիայի ճանապարհներով:

Ուսանողական խաղերին կմասնակցեն Հայաստանի 9 պատվիրակներ

Սպորտվարչության լրատվական ծառայությունից հայտնեցին, որ օգոստոսի 18-ից սեպտեմբերի 3-ը Իտալիայի Սիցիլիա կղզու երեք քաղաքներում անցկացվում են համաշխարհային ուսանողական մարզական խաղեր: Ստուգատեսին մասնակցում են հայ 9 ուսանողներ տարբեր բուհերից: Մեր պատվիրակները մրցապայքար դուրս կգան 5 մարզաձեւերում՝ սուսերամարտ, ջրացատկ, ձյուդո, թենիս, թեթեւ ատլետիկա: Պատվիրակության ղեկավարն է «Հայաստան» ՄՄ հանրապետական խորհրդի նախագահ, հանրապետության ուսանողական մարզական ֆեդերացիայի փոխնախագահ Ռազմիկ Ստեփանյանը:

Սթենլիի գավաթը Մոսկվայում է

Աշխարհահռչակ Սթենլիի գավաթն առաջին անգամ «ժամանել է» Մոսկվա «ներկա գտնվելու» Սպարտակի գավաթի խաղարկությանը: Այն մարզասերներին ներկայացրեց ռուս հայտնի հոկեյիստ Վյաչեսլավ Ֆետիսովը:

Մրցաշարի բացման օրը հանդիպեցին Մոսկվայի «Սպարտակը» եւ NHL-ում հանդես եկող ռուսական աստղերի հավաքականը: «Անդրօվկիանոսյան» ռուսները մրցաշարի պատմությունում առաջին անգամ պարտություն կրեցին:

Երկրորդ օրը ուժերը չափեցին Շվեյցարիայի «Ֆրիբուրգ» եւ Տոլյատիի «Լադա» ակումբների հոկեյիստները: Թեեւ հանդիպման հերոս դարձավ Պասկալ Շալերը, որը 3 անգամ խոցեց ավտոզործարանայինների դարպասը, սակայն մարզասերները սպասում էին արտասահմանյան թիմում հանդես եկող Վյաչեսլավ Բիկովի գոլին: Նրա երկրպագուների սպասելիքները արդարացան վերջին 20 րոպեների ընթացքում: «Ֆրիբուրգի» նվազագույն առավելության դեպքում եւ այն էլ 4 հոգով խաղալիս, Բիկովը փայլուն վարպետություն ցուցադրեց եւ կարմիր լույս վառեց «Լադայի» դարպասի ետեւում: Շվեյցարացիները հաղթեցին 6-4 հաշվով:

Գերմանական օր Սեւիլիայում

Սեւիլիայում շարունակվում է ջրային մարզաձեւերի Եվրոպայի առաջնությունը:

Աշտարակացատկի տղամարդկանց մրցումներում աշխարհամարտի չեմպիոն դարձավ գերմանացի Յան Հեմպելը: Եզրափակիչից առաջ 11-րդ տեղը զբաղեցնող ռուսաստանցի Ալեքսանդր Վարլամովը արդյունքում բարձրացավ 4-րդ հորիզոնական, 15 միավոր զիջելով գերմանացի Սայկո Մայերին: Միայն ուկրաինացի Յարոսլավ Մակոգին կարողացավ մխրճվել գերմանացիների միջեւ եւ արծաթե մեդալը խլել Մայերից:

ԱԶԳ

Օրվա հետքով

ՇՐՋԱՆ

2010 թ. Կասպից ծովի մակարդակը կբարձրանա 25 մետրով

Ռուսաստանյան փորձագետների տեղեկատվությամբ, Կասպից ծովում նավթի ու գազի հանույթի կտրուկ ավելացման հետեւանքով արդեն աճում է ծովի եւ նավթամուղների հատվածների աղտոտման մակարդակը: Ըստ նույն աղբյուրների, Կասպից ծովի աղտոտման պայմաններում ծառանում է կամ, ավելի ճիշտ, գրեթե վերանում է կասպիական արժեքավոր ձկնատեսակների պահպանման հարցը, որտեղ դարասկզբին որսում էին Ռուսական կայսրության բոլոր ձկների ավելի քան 60 տոկոսը: Կասպից ծովում կենտրոնացված է թառափազգիների համաշխարհային պաշարների 80 տոկոսը, որից ստացվող շահույթը, մասնագետների գնահատումներով, համադրելի է նավթահանույթի եկամուտների հետ: Խելամիտ տնտեսավարման պայմաններում այդ պաշարները վերականգնելի են, թերեւս նաեւ հավերժական: Ըստ ռուսական մասնագետների, անհրաժեշտ է ուղղակի եւ անուղղակի վնասը հաշվարկել գոնե հիմա, նախքան ՌԴ կառավարության 1995 թ. հունվարի 5-ի որոշմամբ նավթի խոշոր արդյունահանում սկսելը: Սակայն նավթային ընկերություններն արագորեն շահույթի ձգտելով, խուսափում են ընդլայնված բնապահպանական փորձաքննությունից: ՌԴ բնության նախարարությունը դրա համար միջոցներ չունի: Ինչ վերաբերում է մասնավոր փորձաքննություններին, կոնյունկտուրային պատճառներով դրանց վստահել չի կարելի: 30-ական թթ., երբ դեռեւս գոյություն չուներ «էկոլոգիա» տերմինը, ադրբեջանցի օվկիանոսագետ պրոֆեսոր Գյուլը կասպիականի նավթային կողոպտման վճռական հակառակորդն էր եւ այդ տեսակետը պաշտպանելու համար զրկվեց կյանքից:

Մոսկվայի քաղաքական շրջանակների համոզմամբ, կասպիականի էկոլոգիական իրավիճակը գրեթե աղետալի է: Բացի Կասպից ծովի մակարդակի բարձրացումից եւ Աստրախանի մարզի, Դաղստանի, Կալմիկիայի ու Ադրբեջանի ափամերձ գոտիների հեղեղումից, անհաջող մելիորացիայի հետեւանքով Կալմիկիայի հողերի հարաճուն ամայացումից ու աղակալումից աճում է տեխնոլոգիական աղետների վտանգը անուշադրության կամ դիվերսիաների դեպքում: Ադրբեջանական մասնագետները ծովի մակարդակի բարձրացման առնչությամբ նշում են, որ մինչեւ 2010 թ. Կասպիականի մակարդակը կբարձրանա եւս 25 մետրով: Միայն Ադրբեջանում ջրածածկ կլինի 800 կմ ափագիծ: Հնարավոր առավելագույն ջրասուզման խորությունը կազմում է 25–35 մ, իսկ մասնակի հեղեղման խորությունը՝ 35–40 մ: Ներկա դրությամբ արդեն ջրածածկ են եղել Լենքորանի եւ Աստարայի շրջանների գյուղատնտեսական հանդակները: Վտանգավոր գոտում են գտնվում մոտ 700 հազար բնակչություն ունեցող ադրբեջանական քաղաքներ եւ այլ բնակավայրեր, իսկ մի շարք գյուղերում եւ քաղաքներում ներկայումս անհրաժեշտ է իրականացնել շտապ էվակուացում: Ռուսաստանյան մասնագետները համոզված են, որ այսօրվա դրությամբ պահանջվում է Դաղստանից մինչեւ Իրանի սահման տեղափոխել ափի երկայնքով անցնող ավտոճանապարհները, ինչպես նաեւ այդ գոտում տեղափոխել էլեկտրահաղորդման բոլոր գծերն ավելի քան 200 հազար կմ երկարությամբ: Հեղեղման սպառնալիքի տակ են ծովային եւ ռազմական բոլոր հարթակները, Ադրբեջանի մայրաքաղաքի նավահանգստի կառույցներն ու նավամատույցները: Ընդհանուր առմամբ, հնարավոր ուղղակի վնասը գնահատվում է 2, իսկ անուղղակի վնասը 4 մլրդ դոլար:

ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ

«ՇԱՀԱՄԻՐ ՇԱՀԱՄԻՐՅԱՆ»
Վ Ա Ր Ժ Ա Ր Ա Ն Ը

հայտարարում է 1997–98 ուսումնական տարվա ընդունելություն 5–10-րդ դասարաններում:

Ուսուցումը 9–10-րդ դասարաններում իրականացվում է խորացված ծրագրերով՝ բուհական ընդունելության քննություններին առաջադրվող առավելագույն պահանջներին համապատասխան:

Գործում են հետեւյալ հոսքերը
- Հումանիտար
- Ֆիզիկամաթեմատիկական
- Բնագիտական

Վարժարանում դասավանդում են ԵՊՀ բազմափորձ դասախոսները:

Պայմաններին կարող եք ծանոթանալ վարժարանում:
Աջափնյակ, Արզումանյան 5, թիվ 122 դպրոցի մասնաշենք,
հեռ. 39-10-00, 35-32-84

ՏՆՕՐԵՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՇՏԱՊ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

3 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 5-րդ հարկում, 70/50 քմ, ավտոտնակով: Հրաչյա Քոչար 23 (նախկին Չեկի խանութի մոտ):

Հեռախոս՝ 22-42-68

ПРОДАЕТСЯ

комплект вулканизации и балансировки для иностранных автомашин.

Зейтун, 2-я ул. Гастелло, д. 15, кв. 31
Тел. 281003, 281488

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

3 սենյականոց բնակարան 4 հարկանի շենքի 3-րդ հարկում, ունի քարե ավտոտնակ, նկուղ: Զեյթուն թաղամաս, Գաստելլոյի 2, 15 շ., բն 31:

Հեռախոս՝ 281003, 281488

ԼՈՒԾԱՐՎՈՒՄ Է

«Նեֆրիտ» փոքր ձեռնարկությունը՝ գրանցված Արաբկիրի շրջանում:

«ԱՄԻՐԴՈՎԼԱԹ ԱՄԱՍԻԱՑԻ»
ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՔՈԼԵՋԸ պետական գրանցում ՕԱ 028007

հայտարարում է 1997–98 ուստարվա ընդունելություն հետեւյալ մասնագիտությունների գծով՝

1. **Մանկաբարձություն**
2. **Բուժքույրություն**
3. **Ատամնատեխնիկ**

- Ուսման տեւողությունը 2–3 տարի:
- Մասնագիտական բուհերում հայոց լեզու եւ կենսաբանություն կամ հայոց լեզու եւ քիմիա առարկաներից ընդունելության քննություններին դրական գնահատական ստացած, բայց մրցույթից դուրս մնացած դիմորդներն առանց քննության կհրամանագրվեն առաջին կուրս: Առանց քննության 2-րդ կուրս կհրամանագրվեն մեկ տարով բժշկական կուրսեր ավարտած անձինք: Գերազանցիկները կհրամանագրվեն I կուրս առանց քննության, իսկ ուսման վարձը կզանձվի 30 տոկոս զեղչով: Ոչ քննական առարկաներից մինչեւ 4 առարկա «Լավ» գնահատական ունեցողները նույնպես ընդունվում են հարցազրույցով: Երկկողմանի ծնողազուրկ եւ զոհված ազատամարտիկների երեխաների համար սահմանված է ուսման վարձ՝ 50 տոկոսի չափով: Ուսման վարձը կարելի է մուծել մաս-մաս:
- Սովորողները, որպես լրացուցիչ մասնագիտություն, կստանան նաեւ քույր-մերսողի որակավորում:
- Քոլեջում դասավանդում են բարձրակարգ մասնագետներ: Ուսումնական պրակտիկան անց է կացվում հեղինակավոր բժշկական հիմնարկներում:
- Ուսման վարձը՝ 250–300 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ:
- Դիմումներն ընդունվում են հունիսի 25-ից օգոստոսի 30-ը, ժամը 9.00–15.00:

Հասցեն՝ Տիգրան Մեծի 26ա, Խանջյանի անվան թիվ 53 դպրոցի I հարկ (պետհանրախանութի մերձակայքում)
Հեռ. 58-24-14, ժամը 9.00–15.00

Առաջնորդություն Հայոց Ամերիկայի Արեւելյան թեմի
ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՅԹ

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Հայաստանեայց եկեղեցու Արեւելյան թեմը, Նյու Յորքի Սուրբ Վարդան Մայր տաճարի շքամուտքի բրոնզե դռների նախագծման եւ արտադրության համար հայտարարում է մրցույթ հետեւյալ պայմաններով

1. Մրցանակները
   Առաջին՝ 500 ԱՄՆ դոլարի համարժեք:
   Երկրորդ՝ 200 ԱՄՆ դոլարի համարժեք:
   Երրորդ՝ 100 ԱՄՆ դոլարի համարժեք:
2. Հանձնման ժամկետը սեպտեմբերի 12, 1997, կեսօրից հետո ժամը 3-ին, Հայ օգնության ֆոնդի գրասենյակ՝ Երեւան, Խորենացի 22:
3. Դռների ճշգրիտ չափերն են՝ լայնք (երկու փեղկը միասին, առանց շրջանակի) 222 սմ, բարձրություն՝ բացվող մասը 228 սմ, վերի, չբացվող մասը՝ 113 սմ: Հետեւաբար դռան չափերը, փակ վիճակում, 222 սմx341 սմ է:
4. Ոճը, ճարտարապետական եւ գեղարվեստական լուծումները, ազատ են: Համենայնդեպս, լուծումը պիտի լինի հայկական Մայր տաճարին պատշաճ:
5. Առաջարկները ներկայացնել 1:10 մասշտաբով, մեկ 60 սմx80 սմ չափերով ստվարաթղթի վրա, գունավոր, կամ միագույն:
6. Առաջարկի հետ ներկայացնել կառույցի եւ գեղարվեստական ձեւավորման բացատրագիր, բաղկացած ոչ ավելի քան մեկ մեքենագրված էջից, ինչպես նաեւ դուռը կառուցելու եւ Երեւանում հանձնելու նախահաշիվ: ԱՄՆ տեղափոխման եւ տեղադրման ծախսերի նախահաշիվ չի պահանջվում:
7. Ներկայացնել մրցույթին մասնակցող անհատի (կամ անհատների) մասնագիտական անցյալի համառոտ տեղեկագիր, բաղկացած ոչ ավելի, քան երկու էջերից: Կցել նաեւ, առկայության դեպքում, նախապես նույնանման աշխատանքների լուսանկարներ կամ գծագրեր:
8. Առաջարկները կքննարկվեն Նյու Յորքում, այդ նպատակով ստեղծված մասնագետների հատուկ հանձնախմբի միջոցով, հոկտեմբեր-նոյեմբերի ամիսների ընթացքում:
9. Հաղթող նախագծերը կպատկանեն Առաջնորդությանը: Չհաղթող աշխատանքները կվերադարձվեն Երեւան՝ հեղինակներին հանձնելու նպատակով:
10. Առաջնորդությունը պարտավոր չէ հաղթողներին հանձնարարել շքամուտքի վերջնական նախագծի պատրաստումը կամ նրա արտադրությունը:
11. Սուրբ Վարդան Մայր Տաճարի արտաքին տեսքի հետ ծանոթանալու համար դիմել Հայ օգնության ֆոնդի գրասենյակ, վերոհիշյալ հասցեով:

CEMA
CENTRE DE MANAGEMENT D'ARMENIE

Հայաստանի Հանրապետության Առեւտրաարդյունաբերական պալատը եւ ֆրանսիական ԺԻԱ ընկերությունը համատեղ ստեղծել են Հայաստանի մենեջմենթի կենտրոն ՍԵՄԱ, որը գործում է 1991 թ.: Կենտրոնի նպատակն է վարչական կոմերցիոն եւ ֆինանսական ոլորտների համար կադրերի վերապատրաստումը մենեջմենթի, առեւտրի եւ ֆինանսական կառավարման արդի տեխնոլոգիաներին համապատասխան: ՍԵՄԱ կենտրոնը կազմակերպում է 1997-98 թթ. ուսումնական տարվա ընդունելություն: Ուսումնառությունը բաղկացած կլինի 10 փուլերից, յուրաքանչյուրը ամիսը մեկ անգամ մեկ շաբաթ տեւողությամբ, մեկ տարի կտրվածով:

Դասավանդման ծրագիրը

- *Շուկայական տնտեսություն*
- *Հաշվապահություն*
- *Ձեռնարկությունների իրավունքը*
- *Ձեռնարկության կազմակերպումը եւ արտադրության մեթոդները անալիտիկ կառավարում*
- *Բանկ եւ ձեռնարկություններ*
- *Վաճառք եւ բաշխում*
- *Մարկետինգ*
- *Մենեջմենտ եւ մարդկային ռեսուրսներ*
- *Միջազգային առեւտուր, ներմուծում եւ արտահանում, ֆինանսական գործառնություններ*
- *Բիզնես պլան*

Ունկնդիրները կարող են հաճախել փուլերից ցանկացածն ըստ ընտրության, ինչպես նաեւ բոլոր փուլերը հաջորդաբար: Դասընթացներն անցկացնում են ֆրանսիացի փորձառու մասնագետները սինխրոն թարգմանությամբ: Դասընթացի մասնակիցներին կտրվի համապատասխան վկայական: ՍԵՄԱ կենտրոնը Ձեզ տեղեկացնում է, որ ուսումնական տարվա վերջում դասախոսությունների ողջ փուլին մասնակցած ունկնդիրներից լավագույններին հնարավորություն կընձեռվի առաջադրվելու տարբեր ձեռնարկություններում, ինչպես նաեւ օտարերկրյա ֆիրմաներում աշխատանքի անցնելու համար:

Տեղեկությունների համար զանգահարել 56.51.94 հեռախոսով:
Հասցեն՝ Հանրապետության 39
ՀՀ առեւտրաարդյունաբերական պալատ

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ – Անվճար տեղեկություններ Հայաստանում գործող ձեռնարկությունների մասին (առաջարկ, պահանջարկ) հեռախոսով: 589167, 581351:

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան. Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 645. Տպաքանակը՝ 3000. Ստորագրված է տպագրության՝ 19.08.1997. Գինը 100 դրամ